

BOLŠEVIKINIO TERORO KANKINIUS PRISIMENANT

Liudas Sakalinis – Žukauskas

TREMTINYS

*Lug narve uždarytas erelis,
Daužos, blaškos širdis nerami.
Alkanos jos pasotint negali
Trupiniai svetimų beriami.*

*Laisvas paukštis, nelaisvėn pakliuvęs,
Nenurims neišskleides sparnu,
Nenurims ir širdis vergo būvy,
Prie karštų praėties pelenų.*

*Šalto Sibiro naktys neramios:
Nei numirt, nei užmigt negaliu,
Blaškos mintys lug, paukščiai benamiai,
Tamsoje be šviesos spindulių.*

*Ateity juodos šmėklos vaidėnas,
Dabartis ir niuri ir liūdna,
Kai kratinę erškėčiai kuteina –
Neužgimusi miršta daina.*

*Ar sulauksiu aš kada ryto,
Tos gaivinančios ryto žaros?
Ar pabusiu iš kliesdiesio šito,
Ar nuodai iš širdies išgaruos?*

Sibiras, 1943 m.

Jų šeimos narius, nuo kūdikių iki vos krutėlių senelių, užkaltauose gyvuliniuose vagonuose kitais ešelonais vežė į Sibiro gilumą, dažnai neleidę pasiimti net būtiniausių daiktų. Giminių, kurie bandė perduoti į vagonus maisto produktus ar šiltus rūbus, sargybiniai neprileido ir mušė juos šautuvų buožėmis.

Vien tik iš Lietuvos per tą baisiąją savaitę buvo išvežta dešimtys tūkstančių žmonių.

Koks iš tikrųjų buvo šios deportacijos dydis ir užmojis, iki šiol nežinoma – ją netikėtai nutraukė karas. Tik birželio 22 d., prasidėjus karui, NKVD organai buvo priversti nutraukti masinius areštus ir niekuo nenusikaltusių žmonių vežimą į Sibirą.

Birželio 14 d. naktį čekistai ėmė daužyti ir mūsų namų duris. Suėmė mano tėvą, Grinkevičių Juozą, Lietuvos banko valiutų komisijos reikalų vedėją, o nuo 1940 m. – matematikos mokytoją gimnazijoje.

Lygiai prieš metus, 1940 m. birželio mėn., kai Raudonoji Armija peržengė Lietuvos valstybės sienas, mano Tėvas atsisakė išvykti iš Lietuvos, sakydamas, kad Jis visą savo gyvenimą dirbo Lietuvai, savo tautai, kaltės dėl to nejaučia ir jokio teismo nebijo. Blogiausia atvejų

nors mirs Lietuvoje. Bet ir tai Jam nebuvo lemta. Jis mirė nukankintas Šiaurės Uralo lageryje 1943 m. spalio 10 d. Ir guli Jis svetimoj žemėj, nežinomam kape kartu su kitais kankiniais. Paskutiniame savo laiške ant beržo tošies jis parašė: "Aš mirštu iš bado..."

Tėvas ir nepagalvojo, kad jo nužudymui ir teismo neprireiks, kad ir jo šeimai jau užprogramuota pražūtis.

Aš didžiuojuosi savo Tėvu. Jis ištikimai ir nepaperkamai stovėjo nepriklausomos Lietuvos interesų sargyboj, stengdamasis, kad tokios reikalingos jaunai valstybei lėšos neišplauktų be reikalo į užsienį, o už jas būtų statomos ligoninės, mokyklos, tiesiami keliai. Aš didžiuojuosi Jo principingumu ir sąžiningumu, kurį net Jo politiniai priešai, praėjus 25 metams po Jo mirties, buvo priversti oficialiai pripažinti.

Tą pačią birželio 14-osios naktį suėmė ir mano motiną, Grinkevičienę Pranę, namų šeimininkę, 17 metų brolių abiturientą ir mane, 14 metų moksleivę. Čekistas iš Smolensko perskaitė dokumentą, kad mes ištremiami visam gyvenimui į tolimuosius Sibiro rajonus.

(Ištrauka iš tremtinių prisiminimų knygos "Amžino įšalo žemėje").

TREMIMŲ SUVESTINĖ

Iš Naujosios Vilnios gelež. stoties 1941 m. birželio mėn.

Data	Vagonų skaičius	Išvežamųjų skaičius	Traukinio Nr.	Vieta, kur išvežti
Birž. 15	35	1225	119146	Lokot, Altajus
Birž. 15	5	175	119149	Zachainovo, Altajus
Birž. 15	25	875	119150	Starobielsk, Ukraina
Birž. 16	13	455	119153	Babinyno
Birž. 17	75	2625	119154	Kulunda, Altajus
Birž. 17	59	2065	119157	Barnaul, Altajus
Birž. 18	71	2485	119159	Bijsk, Altajus
Birž. 18	70	2450	118548	Bijsk, Altajus
Birž. 18	5	175	118549	Minskas, Gudija
Birž. 19	55	1925	119161	Bijsk, Altajus
Birž. 19	61	2135	119162	Starobielsk, Ukraina
Birž. 19	71	2425	119163	Bijsk, Altajus
Birž. 20	86	3010	119164	Novosibirsk, Sibiras
Birž. 21	73	2555	119165	Novosibirsk, Sibiras
Birž. 21	43	1505	119165	Medviežja Gora
Birž. 21	29	1015	119165	Makat-Orienburg, Kazachst.
Birž. 21	59	2065	119166	Starobielsk, Ukraina
Birž. 21	24	840	119167	Medviežja Gora
Birž. 22	12	420	119172	Orsa, Gudija

Iš viso 871 30,425 19 traukinių 12 tremties vietų

Iš knygos "Lietuviai Sibire"

Lietuviai tremtiniai Sibiro miškuose dirbo sunkų, vergišką darbą. Daugelis jų, iškankinti nežmoniškų gyvenimo sąlygų, mirė nuo ligų ir bado.

LIETUVIAI PRIE LAPTEVŲ JŪROS

Dalia Grinkevičiūtė

1941 m. birželio 14 d. trečią valandą nakties Maskvos įsakymu visame Pabaltijyje – Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje – vienu metu prasi-dėjo masiniai areštai ir žmonių deportacija į Sibirą. Tam tikslui buvo mobilizuoti čekistai iš Baltarusijos, Smolensko, Pskovo ir kitų vietų.

Perpildyti ešelonai vienas po kito ėjo į Rytus, išveždami tuos, kurių didžiajai

daliai niekada nebuvo lemta sugrįžti.

Vežė liaudies mokytojus, gimnazijų ir aukštųjų mokyklų dėstytojus, teisininkus, žurnalistus, Lietuvos kariuomenės karininkų šeimas, diplomatus, įvairių įstaigų tarnautojus, ūkininkus, agronomus, gydytojus, verslininkus ir t.t.

Vežė iš miestelių, vežė iš miestų, vežė iš kaimų. Sunkvežimiai nenutrūkstama sro-

ve slinko link geležinkelio stočių, kur vyrus, šeimų galvas, čekistai atskirdavo į kitus, prekinis vagonus, sakydami, kad atskiria laikinai, tik kelionės laikui. O iš tikrųjų jų likimas jau buvo iš anksto nuspręstas – į Krasnojarsko ir Šiaurės Uralo lagerius likvidacijai, nors jie nebuvo nei tardyti, nei nuteisti.

Niekuo nekalti jie ėjo į tuos vagonus, nežinodami, kad yra jau mirtininkai, kad šią akimirką jiems reikia atsisveikinti ir paskutinį kartą apkabinti savo vaikus, žmonas, tėvus.

Jie buvo apgauti.

Girdėta iš Vilniaus

• **UZBEKISTANO PREZIDENTO VIZITAS.** Trečiadienį 13 val. 40 min. Vilniaus aerouoste nusileido Uzbekistano Prezidento lėktuvas TU-154 B-2, oficialaus dviejų dienų vizito į Lietuvą atskraidinęs Uzbekistano Respublikos Prezidento Islamo Karlmovo vadovaujamą delegaciją. Po iškilmingo svečių sutikimo ceremonijos prie Prezidentūros ir Seimo rūmų, prasidėjo Islamo Karlmovo ir Algirdo Brazausko susitikimas. Tuo pat metu Prezidentūros ceremonijų salėje vyko Lietuvos ir Uzbekistano oficialių delegacijų susitikimas. Prezidentai pasirašė deklaraciją dėl bendradarbiavimo plėtojimo, užsienio reikalų ministrai – 6 susitarimus prekybos ir ekonomikos, kovos su mutininės įstatymų pažeidimais, kultūros ir meno, švietimo, turizmo, oro transporto klausimais. Per oficialią vakarienę "Draugystės" viešbutyje prezidentai pasikeitė tostais ir dovanomis.

• **ATVYKO UNESCO PASAULINIO PAVELDO CENTRO VADOVAS.** Trečiadienį Lietuvos Prezidento kvietimu į Vilnių iš Paryžiaus atvyko UNESCO Pasaulio paveldo centro direktorius Bernd von Droste. Viešnagė truks iki šeštadienio – svečias susipažins su Vilniaus senamiesčio regeneravimo projektais, susitiks su darbo grupės, rengiančios senamiesčio Istorinio centro išsaugojimo, atgaivinimo ir plėtojimo programą, nariais, lankysis Kaune, Liaudies buities muziejuje Rumšiškėse bei Pažaislyje. Penktadienį UNESCO Pasaulio paveldo centro direktorius Vilniaus merui įteiks oficialų UNESCO generalinio direktoriaus laišką – sertifikatą, liudijantį, jog sostinės senamiestis yra įrašytas į Pasaulinį paveldo registrą.

• **LIETUVOJE INFEKUOTŲJŲ ŽIV SKAIČIUS PADIDĖJO IKI 35.** Lietuvoje nustatyti du nauji Žmogaus Imunodeficit virusu (ŽIV) infekuoti asmenys. Apie tai pranešė Lietuvos AIDS centras. Manoma, jog abu vyriškai užsikrėtę lytinio keliu.

Pirmasis ŽIV viruso nešiotojas Lietuvoje buvo nustatytas 1988 metais. Viso šalyje išaiškinti 35 ŽIV užsikrėtę asmenys, tarp kurių – tik viena moteris. Iš visų žinomų ŽIV infekuotų asmenų šešiams jau diagnozuota AIDS. Per tą laiką Lietuvoje nuo Aids mirę du ligoniai, dar du infekuotieji mirė dėl kitų priežasčių.

Pasak Lietuvos AIDS centro direktoriaus Sauliaus Čaplinsko, didžioji dalis Infekuotųjų ŽIV užsikrėtę lytinių heteroseksualinių santykių metu. Didžiausią infekuotųjų grupę sudaro 30 – 39 metų amžiaus asmenys.

Specialistų skaičiavimais, nors šiuo metu Lietuvoje yra nustatyti tik 35 ŽIV užsikrėtę asmenys, realiai jų turėtų būti nuo 200 iki 300. Didžiausią nerimą medikams kelia tai, jog Lietuvoje jau diagnozuotas pirmasis, kaip manoma, per kraują ŽIV užsikrėtęs narkomanas. Kaip rodo kitų šalių patirtis, tarp narkomanų virusas gali išplisti ypatingai greitai.

• **LENGVATOS LAISVĖS GYNĖJAMS.** Lietuvos Vyriausybė nustatė komunalinių paslaugų bei kitas lengvatas nukentėjusiems kovose prieš sovietų agresiją 1991 metais. Žuvusiųjų šeimoms, invalidais tapusiems asmenims gyvenamųjų patalpų nuomos, komunalinių bei ryšių paslaugų mokesčius bus taikomos pagal nukentėjusius nuo sovietų agresijos vienijančios organizacijos – Sausio 13-osios draugijos pateiktus sąrašus.

Išlaidas paslaugas teikiančioms įmonėms ir organizacijoms kompensuos miestų arba rajonų savivaldybės iš savo lėšų.

• **KARALIAUČIAUS KRAŠTAS BUS NEIŠVENGIAMAI DEMILITARIZUOTAS.** "Karaliaučiaus krašto demilitarizavimo perspektyva, kad ir iš lėto, vis labiau ryškėja", teigiama Tėvynės sąjungos (Lietuvos konservatorių) pirmininko Vytauto Landsbergio pirmadienį išplatintame pareiškime.

Seimo dešiniosios opozicijos lyderio nuomone, su šia perspektyva susijusi talka ir stabilumas Europoje bei šio krašto ekonomikos paklimo ir gyventojų gerovės viltys.

Jo žodžiais, realus kariuomenės pateisinimas būtų Rusijos puolamoji arba spaudimo strategija pačiame Europos viduryje, bet ši politika prieštarautų deklaruojamai šaltojo karo pabaigai ir didėjančiam Rytų bei Vakarų bendravimui.

Pareiškime taip pat pažymima, kad Rusijos užsienio reikalų ministerija pradėjo tirti, ar minimą neišvengiamą faktą pavyktų "parduoti kaip malonę", taip gaunant dar ir strateginį užmokestį. Toks buvo Rusijos užsienio reikalų viceministro Sergejaus Krylovo pareiškimas, kuriame nurodyta, kad Lenkija, Lietuva, Latvija ir Estija turėtų atsakyti pastangų jungtis į NATO tam, kad Rusija išvestų kariuomenę iš Karaliaučiaus.

S. Krylovo perspėjimai, kad Rusija įvairiomis sutartimis trukdys vakarų kaimynams stoti į NATO, atspindi Rusijos jau vykdomą politiką Lietuvoje, mano dešiniosios opozicijos lyderis. Jo žodžiais, dabar norima dar įtvirtinti Lietuvos oro erdvės naudojimą kariniams reikalingiems ir siūloma "sulygti politinę kainą" už Karaliaučiaus demilitarizavimą. Viskas eina iš tos pačios ekspansinės galvosenos, kuri Molotovo – Ribentropo dokumentuose buvo pavadinta "įtakos sferomis", teigiama pareiškime.

TRUMPAI

• Birželio 2 Bosnijos serbų priešlėktuvinės raketos pašovė Amerikos karo lėktuvą, priklausantį NATO jėgoms. Serbai suėmė ir laikė įkaitais 377 Jungtinių Tautų kariuomenės buvusioje Jugoslavijoje kareivius. Vadinamoji tarptautinė "kontaktų grupė", susidedanti iš "Britanijos, Prancūzijos, Vokietijos, JAV ir Rusijos, tarėsi, ką daryti.

• Izraelyje, Hebrono mieste, žuvo palestinietis, Hamas grupės veikėjas. Kilo piktos palestiniečių demonstracijos.

• Rusijos tolimuose rytuose, Sachalino saloje birželio 2 d. įvyko žemės drebėjimas, žuvo 1,100 žmonių. Daug sunkiai sužeistų, 500 mirė. palaidoti pastatų griuvėsiuose.

• Prezidentas Clintonas vėl paskelbė, jog Kinija toliau laikoma fevorite tarpusavio prekybos santykiuose,

• **ISPANIJOS KARALIUS PRIĖMĖ LIETUVOS PREZIDENTO KVETIMĄ.** Prezidentas Algirdas Brazauskas gavo Ispanijos karaliaus Chuano Karlo laišką, kuriame rašoma, kad Karalius dėkoja už pakvietimą apsilankyti Lietuvoje ir kvietimą priima. Vizito data turėtų būti suderinta diplomatiniais kanalais. A. Brazauskas kvietė karalių Chuaną Karlą ir karalienę Sofiją apsilankyti Lietuvoje 1996 metais.

• **LIETUVOS KONSERVATORIAI KVICIA BENDRAI GELBĖTIS NUO EKONOMINIO IR SOCIALINIO SPROGIMO.** Dabartinė Vyriausybė per trejus metus sukraus apie 7 milijardų litų užsienio ir vidaus skolą, viršijančią dvejų metų valstybės biudžeto dydį, pasakė Tėvynės Sąjungos (Lietuvos konservatorių) valdybos pirmininkas Gediminas Vagnorius penktadienį Seime surengtoje spaudos konferencijoje. Žurnalistams jis pristatė konservatorių parengtą memorandumą "Dėl grėsmingų Vyriausybės veiklos padarinių ir ekonomikos gaivinimo programos". G. Vagnorius pažymėjo, kad net ir pagal Statistikos departamento pagražintus duomenis, šiuo metu realus vidutinis darbo užmokestis tesudaro trečdalį 1991 metų lygio, o pensijos nuo 1992 m. vidurio sumažėjo 4 kartus.

Konservatorių valdybos pirmininkas išdėstė ir tokios gilios ekonominės krizės priežastis. Vyriausybei nuolaidžiaujant, per kai kuriuos bankus pasisavinta ir išplauta jau per 100 milijonų litų, o per neteisėtai indėlius prlminėjančias firmas – dar keletas šimtų milijonų litų. Be to dėl faktiško lito nuvertėjimo Lietuvos įmonėms vis sunkiau parduoti savo produkciją tiek užsienyje, tiek vidaus rinkoje. G. Vagnorius kritikavo Lietuvoje pritaikytą lito su doleriu susiejimo mechanizmą. Konservatoriai siūlosi kartu su kitomis Seimo frakcijomis parengti svarbiausių ir neatidėliotinų veiksmų programą, kuri padėtų išvengti ekonominio ir socialinio sprogo.

• **NAFTOS TERMINALAS: STATYBOS PRADŽIOS IŠKILMĖS – ATIDĖTOS.** Būtingės naftos terminalo statybos atidarymo iškilmės, turėjusios įvykti birželio 2 dieną, atidėtos iki kitos savaitės. Tačiau, kaip informavo Vyriausybės informacijos centras, tai nėra pačios statybos vilkinimas, nes parengiamieji žemės darbai statybos vietoje jau prasidėjo. Juos vykdo trys Lietuvos firmos, laimėjusios konkursą – akcinė bendrovė "Kauno žemkasys", uždaroji akcinė bendrovė "Inžineriniai tinklai" ir Energetikos statybos organizacijų asociacija. Parengiamuosius darbus sudaro kelių, kanalizacijos, vandentiekio, ryšių bei elektros tinklų tiesimas, statybos aikštelės paruošimas ir jos melioracija. Visus juos planuojama baigti iki šių metų spalio mėnesio.

• **JAV AMBASADOS DOVANA LIETUVOS AKLIESIEMS.** JAV ambasadorius James W. Swihart Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjungai penktadienį įteikė 19 tūkstančių 7 šimtų dolerių vertės čekį. Už šiuos pinigus bus perkama garsinė informacijos skaitymo aparatura. Garsinės bibliotekos paslaugomis Lietuvoje naudojasi apie 2 tūkstančius, t.y. trečdalis čia gyvenančių regėjimo invalidų. Tačiau bibliotekos aparatura paseno. Už JAV ambasados dovanotus pinigus bus galima įsigyti 200 naujų magnetofonų ir surengti naujos aparatos naudojimo kursus garsinių bibliotekų darbuotojams.

• **LIETUVOJE PAGAMINTAS A-98 MARKĖS BENZINAS.** Mažeikių valstybinė įmonė "Nafta" pagamino bandomuosius neetiliuoto A-98 markės benzino pavyzdžius. Iki šiol Lietuvoje tokio aukšto oktaningumo benzinas nebuvo gaminamas. Pagal sutartį su JAV firma "UOP" įmonėje buvo sumontuotas naujas katalizatorius, kuriuo išgaunamas aukštesnės kokybės ir geresnių parametrų benzinas.

ELTA

Iš visur apie viską

Rašo Algirdas Pužauskas

nežiūrint, kad žmogaus teisės dar laužomos.

• Birželio 2 d. Čėčėnijoje po vienos dienos karo paliaubų, vėl prasidėjo smarkios kovos, žuvo 98 čėčėnai sukilėliai.

• Nigerijos sostinėje įvyko Afrikos išvystymo banko suvažiavimas. Afrikos valstybės reikalauja senų skolų panaikinimo ir didesnės finansinės paramos.

• Naujasis Prancūzijos premjeras Alain Juppe paskelbė, jog svarbiausias jo vyriausybės uždavinys – kovoti prieš nedarbą.

• Buvusios Rytinės Vokietijos saugumo agentai ir šnipai, tarnavę komunistiniam režimui, lengviau atsikvėpė, nes Vokietijos Konstitucinis teismas nusprendė,

kad jų nereikėtų persekioti ir teisti. Išaiškinta, kad tokių agentų sąrašuose buvo pradėtos bylos 6 tūkstančiams.

• Brazilijos valdžia pasiuntė kariuomenę į keturias naftos valyklas, nes naftos darbininkų streikas pradėjo kenkti valstybės ūkiui ir sustabdė šalies transportą.

• Kinijos sostinėje gan kasdieniškai praėjo šeštosios Tienanmen aikštės skerdynių metinės. Gatvėse matėsi daugiau milicininkų, tačiau demonstracijų nebuvo, suimti tik šeši asmenys. Universitete pasirodė keli sieniniai laikraščiai, reikalaujant Kinijai demokratijos. Vyriausybė gavo peticiją, pasirašytą 45 žinomų mokslininkų, kurie reikalauja gerbti žmonių teises.

• Tailando koalicinė vyriausybė iširo, paskelbti nauji parlamento rinkimai liepos mėn. Valdžiai pakenkė pravaista žemės reforma, kuri išdalino daug žemės ne ją dirbantiems žemdirbiams, bet miestuose gyvenantiems turtuoliams politikams ir generalams.

• Nežiūrint komunistinės Kinijos protestų, JAV suteikė vizą Taivano (Tautinės Kinijos) prezidentui Lee Teng-hui, kuris yra baigęs Cornell universitetą ir norėjo dalyvauti tą mokyklą baigusių suvažiavime. Tai pirma Taivano valstybės galva, kuriai po 1979 m. leista lankytis Amerikoje.

• Gegužės 22 Japonija paskelbė, jog bus sustabdyta Kinijai teikiama finansinė parama. Japonų premjeras Murayama lankėsi Kinijoje ir priekaištavo, kad Kinija skiria dideles lėšas ginklams ir net įvykdė branduolinės bombos bandymą gegužės 15 d. Japonų premjeras prašė paaiškinti, kodėl Kinija taip smarkiai ginkluojasi. Jis nurodė, jog Japonija sumažino savo kareivių skaičių net 17 nuoš.

• Pakistano mieste Karači, darbininkams sustreikavus, kilo riaušės, žuvo 19 žmonių. Šiais metais Karači neramumai jau pareikalavo 520 žmonių aukų.

• Kolumbijos vyriausybė, JAV narkotikų agentūrai spaudžiant, pradėjo gaudyti stambius Kali miesto narkotikų pirklius. Svarbiausi Kolumbijos narkotikų pirkliai yra broliai Miguel ir Gilberto Rodriguez. Iš viso šiai organizacijai vadovauja septyni asmenys. Nors suimta 320 įtariamųjų, jų tarpe tų septynių vadeivų nėra. Iš tos grupės pirklių Amerikos vartotojai gauna apie 80 nuoš. į JAV atvežamų kokaino miltų.

(Nukelta į 9 psl.)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVATEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119-0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
EDITOR: DR. ANICETAS BUNDONIS

DIRVA (USPS 157-580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-0191

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices. • Published Weekly except: 4th of July, Labor Day & Christmas by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. • Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents.

Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

DIENOS, KUOMET SIAUBAS VIEŠPATAVO

Juozas Žygas

Tos baisiosios dienos lietuvių tautos sąmonėje turi amžinai išlikti. Jos niekuomet neturėtų būti pamirštos. Turime vadovautis žydų pasakelbimais: "Niekuomet neužmiršti ir niekuomet neatleisti".

Tuomet atrodė, kad atsivėrė pragaro vartai ir išprašauti apokalipsės žvėrys, iš rytų atėję, naikino viską, kas tik nebuvo Antikristo ženklų pažymėti. Jeigu to žvėries dienos nebūtų buvusios suskaitytos, ir jo siautėjimo laikas nebūtų buvęs sutrumpintas – tai visi geriausi žmonės būtų buvę išvežti. Ir tuščiose sodybose, vietoje dainų ir vaikų juokų, būtų likę, tik alkanų šunų staugimas.

1941 m. birželio 14-16 mis dienomis, Lietuvos kaimuose ir miesteliuose, tesigirdėjo tik dejonės, vaikų ir moterų klyksmas, šunų staugimas ir nepamelėtų karvių bliovimas. NKVD-istai ir jų talkininkai, po visą kraštą siautėjo. Lietuvos žemę rusų okupantų ir jų talkininkų mongolų – batai trypė. Yra užrašyti, tuomet pasakyti Krėvės – Mickevičiaus žodžiai: "Jeigu kas nori pamatyti Dantės pragarą – tenueina į geležinkelio stotį!" Rusiškasis okupantas – švėsdamas okupacijos metines, savo tikrąjį veidą parodė. Dabar Lietuvoje, buvusieji okupantų talkininkai ir jų tarnai, jau kitu vardu pasivadinę, bando istorijos faktus iškraipyti ir istoriją, ant savo korpulio perrašyti.

Dabar bandoma rašyti, kad trėmimai buvo labai humaniški (net trėmimų žodžio nenori naudoti, bet represavimą), leido didelį krūvį daiktų pasiimti, o ešalonus lydėjo daktarai, gailestingosios seserys, vaikams buvo pienas ir stotyse jų laukė karštas maistas. Tačiau praktikoje buvo visai kitaip!

O dabar apie pačius trėmimus. Nors partija ir jos

buvę vadovai bando nusiplauti rankas, tačiau tai jiems nepavyks. Per daug kruvinių pėdsakų yra palikę. Pačių trėmimų praktikoje, kaip dabar sakoma – liko komunistų braižas. Komunizmas išaugo padugnėse, tad ir visus padugnių bruožus išlaikęs tebebuvo. Jeigu tai būtų buvę tik "legalūs" represavimai, kaip bandoma pavaizduoti, tai nebūtų reikėję nakties tamsa prisidengti. Kuomet žmonės ramiai miegojo, tai į numatytą aukų duris pradėjo šautuvų buožėmis belstis. Prikėlę išsigandusius žmones, įsakydavo skubiai rengtis kelionei. Didžiama žmonių išsigando, pasimetė ir nebūtiniausių daiktų nepasidėmė. O minima 1500 kg krūvio riba, tėra tik komunistinio melo fantazija – lygiai kaip medicininė priežiūra.

Per visą komunistinio siautėjimo periodą, buvo gal keli šimtai tūkstančių ištremta. Bet kažkur dingę tie, kurie juos trėmė! Partija ir jos vadovai bando rankas nusiplauti – ne mes tai darėme! Dabartinė Rusija, kuri paveldėjo visą Sovietų sąjungos grobį ir ginklų arsenalą, taip pat nuo atsakomybės kratosi. Ne mes juos trėmėme! Tai kas gi pagaliau juos trėmė? Rusai imperialistai rankų nusiplauti negali, nes komunizmas tebuvo rusiško imperikalizmo įrankis. Nenoras mokytis rusų kalbos, jau buvo viena iš trėmimo priežasčių. Pacituosiu vieną politrukų rašytą charakteristiką. "Raudonarmietis B., vidutinis ūkininkas, turi 12 ha žemės, 2 arklius, 2 karves, nepatenkintas tarnyba raudonojoje armijoje, rusų kalos nemoka, politinio pasitikėjimo neturi, vaikšto į bažnyčią (LIETUVIŲ ARCHYVAS – BOLŠEVIZMO METAI psl. 235)". Visuomet pabrėžiamas rusų kalbos nemokėjimas ir nenoras ją išmokti!

LIETUVA LAUKIA JŪSŲ ŽINIŲ, PROTO IR ŠIRDIES

(Ministro pirmininko kreipimasis
į išeivijos jaunimą)

Žiauri okupacija ir nelengva mūsų kraštui tekusi istorija lėmė, kad Lietuvos žmonės tapo išblaškyti po visą pasaulį, išbandė sunkią tremtinio dalį. Tačiau visur tradicinio lietuvių darbštumo dėka mūsų širdžiai mieli vardai tariai greta žinomiausiu Vakarų mokslininkų ir konstruktorių, verslininkų ir menininkų.

Daug įvairios pagalbos galima laukti iš lietuviškų šeimų palikuonių, baigusiu ar tik semiančių mokslus garsiausiuose pasaulio universitetuose, pradedančių dirbti žinomiausiose kompanijose, bankų įstaigose. Apie tokį išsilavinimą Lietuvos jaunimas dar tik gali svajoti, nors tai – mūsų valstybės ateitis.

Šiandien mūsų valstybė kreipiasi į Jus visus, lietuviškasis Vakarų valstybių jaunime, su tuo pačiu prašymu ir viltimi, kaip kažkada – prieš 75 metus – Jūsų senelių laukė atsikūrusi Lietuva. Mūsų valstybei reikalingos Jūsų žinios, Jūsų jaunas ir lankstus protas, Jūsų energija ir gaivus žvilgsnis iš šalies.

Mes kviečiame išeivijos jaunąją kartą padėti mums pakelti Lietuvą naujam gyvenimui. Mes kviečiame Jus atvykti ilgesniam ar trumpesniam darbui į Lietuvos Respublikos valstybines institucijas, kviečiame praktikai gamybos, mokslo, kultūros ar švietimo baruose, būti konsultantais mūsų verslo firmose. Tuo Jūs prisidėsite prie Lietuvos žengimo į civilizuotą ir demokratinę pasaulį, prie jos tapimo klestinčia valstybe.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė pasistengs sudaryti kuo geriausias sąlygas ir parodys atitinkamą dėmesį visiems, kas savo darbu ir žiniomis norės padėti savo senelių ir tėvų žemei. Triūsas jos labai bus įvertintas, o daugeliui iš Jūsų tai dar labiau atvers širdį ir jausmus žemės lopinėliui, kuris vadinasi LIETUVA.

Su pagarba

Adolfas Šleževičius
Ministras Pirmininkas

DISKUSIJOS DĖL "MAIŠIAGALOS MEMORANDUMO" NEBLĖSTA

Eivys Radvila

Gegužės pabaigoje bemedžiojant Maišiagalos giriose gimęs memorandumas, dėl valstybinės sienos nustatymo teritoriniuose vandenyse, kurį pasirašė Lietuvos ir Latvijos Prezidentai bei Ministras pirmininkas, toliau išlieka karštų ginčų objektu. Kaip pranešė Latvijos Prezidento tarnyba, Maišiagaloje pasirašytame ketinimų memorandume numatoma, kad teritorinė jūrų siena bus nustatoma remiantis 1958 metų konvencija; šalių ekonominės zonos siena bus nustatoma kaip atkarpa per vidurį skirianti abiejų valstybių siūlomus variantus.

Maišiagaloje pasirašytas ketinimų memorandumas dėl ginčijamos šalių jūrų sienos nustatymo sukėlė didelę įtampą Lietuvoje dėl dviejų priežasčių. Visų pirma, šis susitarimas buvo ypatingas tuo, kad jis buvo pasiektas ne tik už tarpvalstybinių derybų delegacijų, tiesiogiai dalyvaujančių derybose su Latvija, bet ir už pačios užsienio reikalų ministerijos vadovybės nugarų, jau nekalbant apie Seimo užsienio reikalų komitetą. Dėl susitarimo slaptumo iš karto ėmė protestuoti opozicinės partijos. Jos pasisakė prieš šį nedemokratišką ir pavojingą precedentą, kai gyvybiškai svarbios valstybės politikos nuostatos formuojamos slapta, nepasitarus su kitomis Seime at-

stovaujamomis politinėmis partijomis.

Antra, labai daug kam užkliuvo pats susitarimo turinys, aukštus pareigūnus netgi imta įtarinėti gavus kyšių. Paaškęs susitikimo turiniui, visa URM vadovybė svarstė galimybę atsistatydinti. Penkios Seimo opozicinės frakcijos pareiškė, kad slaptas, Seimo nesvarstytas ir nepatvirtintas Maišiagalos memorandumas, kad ir kas jį būtų pasirašęs, nėra Lietuvos teisinis aktas ir jos neįpareigoja. Opozicinės partijos net ketino svarstyti interpelacijos galimybę premjerui A. Šleževičiui, "ignoravusiam Lietuvos – Latvijos jūros sienos nustatymo delegaciją su jos parengtomis interesų bei teisių nuostatomis".

Opozicijos pareiškime taip pat siūloma sudaryti specialią Seimo komisiją ištirti, ar atsirandant minėtam memorandumui nekilo Lietuvos nacionalinių interesų konfliktas su aukštųjų pareigūnų privačiais ar grupiniais interesais, kadangi memorandume numatoma vadovautis ne naudingesne Lietuvai 1982 metų Jamaikos konvencija, o pasenusia ir Lietuvai nenaudinga 1958 metų Ženevos konvencija.

Kilus triukšmui, praėjusią savaitę užsienio reikalų ministras P. Gylys ir URM sekretorius R. Šidlauskas viešėjo Rygoje, siekdami už-

LIETUVOS AMBASADOS PRANEŠIMAS

Lietuvos Respublikos Ambasada Washingtone gavo Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko kreipimąsi į išeivijos jaunimą.

Kreipimosi tikslas – paskatinti jaunąją išeivijos kartą prie Lietuvos ir panaudoti jos žinias ir energiją Lietuvos labui. Lietuvai labai svarbu, kad išeivijos jaunieji lietuviai, studijuojantys ar ką tik baigę universitetus, turintys mums ypač vertingą vakarietišką patirtį, atvažiuotų į Lietuvą ir padirbėtų juos dominančiose sferose.

Tai būtų puiki galimybė išbandyti save naujuose atsakinguose darbuose Lietuvoje, rinktis Lietuvoje temas savo moksliniams darbams ir padėti Lietuvai priartėti prie demokratinio pasaulio valstybių standartų.

Tuos, kurie susidomėtų, prašome kreiptis į Lietuvos Ambasadą Washingtone tel. (202)234-5860, fax. (202)328-0466.

LR Ambasados
Spaudos skyrius

glaistyti įtampą dėl slaptų pastangų nustatyti šalių jūrų sieną. Jie susitiko su premjeru M. Gailiu, prezidentu G. Ulmaniu, užsienio reikalų ministru V. Birkavu ir latvių derybininkais dėl sienų. Po susitikimų P. Gylys teigė, kad Lietuvos ir Latvijos siena bus nustatoma remiantis slaptuoju "Maišiagalos memorandumu". Po to Seime kalbėjęs prezidentas bandė švelninti skandalą, sakymas, kad Maišiagaloje pasirašyti dokumentai nėra susitarimai, o tik rekomendacinio pobūdžio apsiūlymai.

V. Landsbergis mano, kad Lietuvos vadovams būtina atšaukti savo parašus ant Maišiagalos memorandumo, kadangi labai pablogėjo URM sekretoriaus R. Šidlausko vadovaujamos Lietuvos derybų delegacijos padėtis. Pasak jo, jeigu užsienio reikalų ministerijos derybininkai nesugebės atitaisyti padėties ir Latvija pradės eksploatuoti naftą, remdamasi oficialiai neatšauktu Maišiagalos memorandumu, kalta liks derybų grupė ir Užsienio reikalų ministerija, o ne vadai.

Kaip teigia specialistai, jeigu būsimose panašiose derybose dėl jūrų sienos nustatymo su Rusija irgi bus remiamasi tokiais pat nuostatomis, Lietuva ekonomine jūrų zona iš viso neturės sąlyčio su tarptautiniais vandenimis. Gi ekspertų nuomone, keldama maksimalius reikalavimus, Lietuva gali pretenduoti net į 30 km pločio koridorių. Be to, derantis

(Nukelta į 4 psl.)

KOMUNIZMO ATMETIMAS: KAS IR IŠ KUR TURI IŠEITI

Vytautas Landsbergis

Jeigu norime suvokti tautų kelią "iš komunizmo į demokratiją" ir kur patys esame, kurioje to kelio atkarpoje šiandien daikomės, tai nieko nesuvoksime, neišsiaiškinę paprasto prieštaravimo, glūdinčio jau mūsų užduoties pavadinime.

Nėra, kelio iš komunizmo į demokratiją, todėl kad iš prievartos ir kitokio blogio ideologijos neįkyla demokratinė santvarka.

Komunizmas yra daugiau kas ir blogiau kas, negu tik bloga totalitarinė santvarka, kuriai štai prisegtas vienas iš galimų ideologinių pateisinimų, o galėtų būti prisegtas ir kitoks. (Pavyzdžiui, nacionalsocializmas.)

Prievartą išpažįstančios valdžios ir jos valdomos valstybės imperializmui taip pat gali būti – ir sėkmingai buvo! – naudojamas šis žodinis pateisinimas: visą pasaulį visvien užvaldysias komunizmas. Čia "komunizmas" naudotas kaip dogma ir sofistiška teiginių seka, žodžiai ir išvedžiojimai. Bet vis vien tokiu atveju ir totalitarizmui, ir pasaulio vainiko siekiančiam imperializmui vadinasis komunizmas su visais gerovės pažadais tebūtų priedangos įstaiga, kurioje veikia iš tiesų kitokios jėgos ir įgyvendinami kiti siečiai.

Taip ir buvo, kad tik vėl kada nebūtų. O kad nebūtų, reikia atmesti iki galo, pasipriešinti iš esmės, pasvarstant ir pirminę blogio problemą, kuri tik atrodytų metafizinė, bet reiškiasi šiuo atveju didžiuliais konkrečiais nuostoliais.

Komunizmas pasireiškia kaip viena blogio dimensijų. Paskui jis jau platina savo versijos blogį ir kaip blogio terpę, ir kaip plitimo būdą.

Taigi suvokti komunizmą kaip valstybių kekės santvarką būtų klaida ir dalyko supaprastinimas. Demokra-

tija – taip, čia jau santvarka, veikiau tam tikri santvarkos principai: bet ideologija (pavyzdžiui, komunizmas) ir santvarka (demokratija) lieka skirtingose plotmėse.

Viena – konceptuali panieka individualybei ir žmonėms, kurie laikomi mase. Kita – konkreti santvarka, grindžiama pagarba individui ir asmenybei, kuri – manoma – turi tam tikrą pašaukimą.

Komunizmas – tai ydinga žmogaus ir žmonių savi-vokos sistema, grindžiama tik protu, be to, priešišku grupine neapykanta.

Grindžiama ribotumu ir skelbiamu blogiu, garbinanti prievartos jėgą, toji sistema pati toliau platina ir įtvirtina blogį, kuris savo ruožtu sąlygoja ir žmogaus, ir visuomenės degradaciją.

Lietuvos Sąjūdis parodė tada, 1988-1991-aisiais, kitokią, gydančią solidarumo jėgą. (Kitame kontekste ji galėtų vadintis plačiai suvokiama artimo meile.) Todėl per vingius ir klystkelius iš anų dvasinių komunizmo pelkių turbūt jau einame. Sunkiai, nes visos postkomunistinės visuomenės eina į kažkokią kitą ūkinę ir politinę santvarką tartum su svarsčiais priekojų. Tos visuomenės be diktatorių jaučiasi lyg sutrikusios, lyg dezintegruotos, nes dar nesiremia bendrijomis. O svarsčiai – tai ir siekio neaiškumas, ir seno įprotis, dar ir įprasto ilgesys, rutina. Nelaisvės ilgesys skamba keistai, deja, ir toks gali būti! Prisiminkime laikraščiuose vokišką juokų piešinėlį "Paslaptingoji Lietuva" po mūsų Seimo rinkimų. Vis dėlto einame, tačiau kurlink? Iš kur, tai gal aiškiau – iš komunizmo sumaišties ir nužmoginimo, – bet į ką?

Jeigu iš blogio, tai galgi ne į piktą antikomunizmą (nes pyktis irgi blogis, o jo Lietuvos Atgimime kaip ir

nebuvo), ir ne į šuktą, veidmainingą neo-komunizmą (turim gausiai), bet matyt į kokią nors humanišką non-komunizmą (nekomunizmą dar be pavadinimo). Iš blogio ideologijos – į kitokią, kuriai žodžių suteiks ir senoji krikščionybė, ir naujasis humanizmas – visuotinio solidarumo dvasia. Jeigu norite – Devintoji simfonija. Gal kas prisimena Vilniaus Katedros aikštę per 1990 m. sovietų blokadą, gal kas pamąsto apie mišių žodžius "Aukštyn širdis!" Kitaip yra blogai.

Blogis mat nėra tik blogi darbai arba pikta kvailybė, o už jos kitąsyk dar iš pažeistų širdžių kartėlis, pavirstantis ir savęs, ir aplinkos griovimu. Blogis gali tūnoti kur kas giliau, jis prislenka ir eda žmogų pirmiausiai jį sumazindamas.

Prisimenu Heinricho Heinės eilėraščių iš ciklo "Šiaurės jūra". Ten jaunas vyras žvelgia naktį į audringus ir vėjjuotus tolius ir klausia bangų:

"Sakykit, kad yra žmogus?"

Iš kur atėjo jis? Ir kur jis eina?"

Ir kas yra aukščiau

žvaigždžių auksinių?"

Heinė užbaigia apsimestine ironija: štai tūkstančių metų klausimas dar sykį mestas, "ir laukia atsako kvailys". (Balio Srugos vertimas, ar tik ne Stuthofe.) Šis meninio apsimetimo žaismas neturi suklaidinti, dalykai iš tikrųjų perskaitytini kitaip. Klausiantysis nėra kvailys, jis yra žmogus. Dar žmogus arba jau žmogus, o jo klausimas, tai iš tikrųjų teiginys, begalybės koncepcija. Kvailas buvo komunizmas, kuris davinėjo, siūlė visus keturis atsakymus ir dar liepdavo juos išmokyti, už tai rašė pažymius arba sodino į kalėjimą su injekcijomis. Bet Heinės klausiamasis teiginys yra begalinis, nes ir jo žmogus amžinas, begalinis; tas žmogus (žmonija) regi ir suvokia savo transcendentinę paskirtį. Jis yra atėjęs (ne visai iš amebos ir beždžionės, bet ir iš paslapties), ir jis eina (turbūt ne į "komunizmą"). Jis kitoks, negu akmuo ir medis, todėl kad mąsto apie save ir pasaulį ir dar apie Tą Kažką, Kuris aukščiau už pasaulį, nes anapus nakties ir žvaigždžių auksinių.

Materializmas ir komunizmas riboja žmogų, ir tai buvo esminis blogis. Uždarą ir trumpą žmogų sovietynas dar specialiai mokė gyventi tik ligi pirmadienio. Ir štai iš to trumpo, sumenkinto žmogaus vėl turime eiti (arba grįžti) į kitoki, kuris norės ką nors kurti, ko siekti, turės horizontą, viltį, ateitį, girdės jūros vėjo dainą ir nepasiduos taip išradingai šiandien indoktrinuojamai beprasmybei, cinizmui. Šita indoktrinacija, kuri dar tęsiasi Nepriklausomos Lietuvos mokyklose – pati baisiausia.

(Bus daugiau)

SENATORIAUS PRANEŠIMAS

JAV Senato Užsienio reikalų komiteto pirmininkas senatorius Jesse Helms pranešė Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkui Grožvydui Lazauskui, jog 104-asis Kongresas ieško būdų, kaip sukontroliuoti krašto biudžetą. Todėl daugelis programų, įskaitant ir paramą Centro ir Rytų Europos valstybėms, gali būti sumažintos. Tačiau, rašo sen. J. Helms, jis užtikrina, jog dabartinė parama Centro ir Rytų Europos kraštams, kurie daro reikalingus žygius įteisinti tikrą demokratiją ir prvesti laisvos prekybos reformas, bus tęsiama.

ALTo inf.

Paskutiniu metu, prime-na sen. J. Helms, Clintono administracija nori nukreipti tiems kraštams skirtą ekonominę paramą į Haiti valstybę, kad padengtų savo nepasisekimus tame krašte. Senatorius rašo, jog jam pavyko apginti tą paramą dabartiniuose rėmuose, kuri buvo anksčiau paskirta.

Sen. J. Helms pažadėjo, jog jis padarys viską, kad esminė Amerikos parama Rytų ir Centro Europos kraštams, kurie jungiasi į laisvas demokratiškas tautas, būtų ir toliau tęsiama.

GARBINGŲ SVEČIŲ IŠ ŠVEDIJOS APSILANKYMAS LIETUVOS ŠAULIŲ SĄJUNGOS CENTRO VALDYBOS BŪSTINĖJE

Gegužės 18 dieną Lietuvos Šaulių sąjungos centro būstinėje viešėjo Švedijos Jungtinio savanoriškųjų gynybos organizacijų komiteto (FOS) vadovas Sven Hogosson, šio komiteto moterų savanoriškosios gynybos tarnybos (Lottorna) vadovės pavaduotoja Irene Andersson, Švedijos moterų pagalbinio veterinarijos korpuso vadovė Karin Wiebe ir Švedijos tarnybinių šunų federacijos vadovas Lars-Goran Gustafsson, kuriuos lydėjo Krašto Apsaugos ministerijos Tarpautinių santykių departamento vyr. specialistė Albina Jankauskienė ir SKAT štabo Rysių su visuomene skyriaus vyr. specialistė Onutė Adomavičienė. Garbingi svečiai susitiko su Šaulių Sąjungos vadu Rimvydu Mintautu, LŠS vado pavaduotoju Stasiu Ignatavičiumi, Vilkaiviškio šaulių rinktinės vadu Romu Eidukevičiumi ir žurnalo "Trimitas" administratore Laima Užkurniene.

Švedijos vyriausybė parengė projektą, pagal kurį numatoma paremti Baltijos valstybių savanoriškąsias organizacijas. Minėti svečiai atstovauja darbinę grupę, kurios tikslas buvo susipažinti su Lietuvos savanoriškosios organizacijos ir pateikti Švedijos vyriausybei duomenis apie reikiamą pagalbą ir projekto reikalingumą. Švedijos vyriausybės parengtame Lietuvos savanoriškųjų organizacijų sąrašė minima ir mūsų Sąjunga, su kuria pirmiausia ir susitiko ši darbinė grupė.

Susitikimo metu buvo išklausti Švedijos Savanoriškųjų gynybos organizacijų komiteto atstovų vizito tikslai, informaciniai pranešimai apie jų komitetą, kurį sudaro 24 savanoriškosios gynybinės organizacijos ir jos jun-

gia 600 000 narių bei 100 000 Nacionalinės vietinės gynybos narių, šių organizacijų veiklą, valstybės finansavimą veiklai vystyti, Švedijos ginkluotąsias pajėgas.

Šaulių Sąjungos vadovai papasakojo svečiams apie LŠS įsikūrimą ir atkūrimą, jos veiklą, sudėtį, problemas, suteikė kitą informaciją. Jiems buvo parodyta archyvinė foto – ir video medžiaga, Sąjungos leidiniai. Pokalbyje buvo tartasi dėl bendradarbiavimo ir paramos Lietuvos šauliams suteikimo, buvo pasikeista dovanomis. Vėliau malonus pokalbis tęsėsi prie kuklaus vaišių stalo.

Manau, kad šis pirmas Švedijos Savanoriškųjų gynybinių organizacijų komiteto vadovų vizitas išaugs į draugystę tarp Lietuvos šaulių ir minėto komiteto organizacijų narių. Komiteto vadovas Sven Hugosson buvo pakviestas į Šaulių sąjungos birželio 2-4 dienomis Pabradės poligone organizuojamus karinius mokymus.

Šaulių sąjunga jau artimai bičiuliuojasi su Latvijos Aizsargs organizacija, per Čekijos karo atašė Lietuvoje papulkininkį R. Aksmaną užmegzti ryšiai su Čekijos Sakalų organizacija, manoma atnaujinti ryšius su Estijos analogiška Šaulių Sąjungai organizacija.

Lietuvos Šaulių sąjungos
vado pavaduotojas
Stasys Ignatavičius

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

DISKUSIJOS DĖL ...

(Atkelta iš 3 psl.)

Maišiagalos dvasia, Lietuva prarastų teises į naftos telkinius, kurie yra tiek netoli sienos su Latvija, tiek ir su Rusija. Vien ginčijamas su Latvija naftos telkinys vertinamas 6 mlrd. litų.

"Maišiagalos memorandum" dar kartą parodė, kad Lietuvoje užsienio politikos "darymo" norma tampa uždarumas, slaptumas. Tuo tarptum dar kartą patvirtinama, jog įgyvendinama Prezidento patarėjo užsienio reikalams J. Paleckio išsakyta mintis apie tai, kad žmogus iš gatvės dalyvauja politikoje tik rinkimų metu, paskui visa atsakomy-

bė jau perkeliama ant išrinktųjų pečių, visa politikos "virtuvė" rinkėjų nebeturėtų dominti. Tokių nuostatų įsigalėjimas mažina pilietiškumą, žmonių atsakomybę už šalies likimą, griaua pačius demokratijos pamatus.

Šie įvykiai paryškino dar vieną tendenciją – kaip ir visoje Vidurio ir Rytų Europoje, o ypač buvusiose SSRS respublikose stengiamasi sumenkinti parlamento įtaką, o vykdomoji valdžia darosi vis savarankiškesnė. Seimas vis labiau tampa gražių ar piktų, tačiau nieko nelemiančių šalies politiniam gyvenimui, kalbų sakymo vieta.

Pažinties slenkstį peržengus

STASYS LOZORAITIS, 1924-1994

Antanas Dundzila

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Kai 1983 m. Stasys Lozoraitis tapo Lietuvos pasiuntinybės Washingtone patarėju, o dar vėliau, kai iš Dr. Stasio Bačkio perėmė Charge d'affaires pareigas, dalį laiko jis praleisdavo Amerikoje, o dalį – Romoje. Prie šv. Sosto jis irgi liko Lietuvos atstovu. Susidariau įspūdį, kad per poną Lozoraitį Romoje tuo laikotarpiu buvo išsivystę patikimi ryšiai su Lietuva.

Tuo metu aš dalyvavau LITUANUS redakcijoje, tad parūpo St. Lozoraitį paprašyti, kad jis, jei įmanoma, man suorganizuotų iš už geležinės uždangos kokia nors rezistencine tema straipsnį. Galvojau, kad žurnalui tai būtų buvusi reikšminga naujovė. Tuo reikalu poną Lozoraitį pasikviečiau susitikti priešpiečiams Washingtono miesto centre.

Atstumą nuo Lietuvos pasiuntinybės iki restorano jis sudorėjo jam įprasta pėsčiu – tai buvo mūsų tuometinių diplomatų nesišvaisymo pinigais bei pono Lozoraičio pomėgio vaikščioti žymė. Jau vėliau jis man yra pasakojęs, kad net nakties metu jis didokus atstumus mieste nugalėdavo pėsčiomis. Gi tas mūsų susitikimas buvo šiltas, malonus, mano prašymui ponas Lozoraitis pritarė. Šito pokalbio metu ir užsimezgė mūsų asmeninė pažintis. Tiesa, straipsnio reikalas vėliau atkritė, nes Lietuvoje, kaip potvynis, pradėjo lietus visą pasaulį stebinti laisvinimosi banga. Vienas po kito pradėjo riedėti leidiniai, įvykiai bei jubiliejai: 600 metų krikščionybės, Molotovo – Ribentropo pakto, buv. Užsienio reikalų ministro Juozo Urbšio atsiminimai, Baltijos kelias, Laisvės lyga, Sąjūdis ir t.t. Bendrai LITUANUS leidimą ponas Lozoraitis skatino ir maniasias pastangas šioje srityje visą laiką rėmė.

Kai ponas Lozoraitis iš dr. St. Bačkio perėmė Charge d'affaires Washingtone pareigas, tai įvyko ramiai, džen telmeniškai. Lietuvos diplomatijos šefo pareigas sau pasilikęs dr. St. Bačkis iš Pasiuntinybės rūmų išsikraustė ir gyvenamąsias patalpas užleido ponams Lozoraičiams. Visa tai įvyko, be, 1993 m. rudenį ponams Lozoraičiams išvykus Italijon, Lozoraičių adresu paskleistų insinuiacijų. Taigi, ponams Lozoraičiams perėmus Pasiuntinybę, negirdėjome užmetimų, kad Pasiuntinybės rūmai apleisti ar šiaip ten kas nors labai ne-

gerai. Per paskutinius du dvidešimtmečius ir visuomenė ir mūsų diplomatai žinojo, kas yra būtina ir kokia padėtis su lėšomis. Taip pat nebuvo net šiuo metu, 1995 metais, tebepučiamų burbulų, kad ambasadorius Lozoraitis su ponu Lietuvos ambasadoje iš vis negyveno, nes ten būtų buvę per prasta, kad ponai Lozoraičiai slapta nuomavosi sau butą kur tai kitur... ("Slapto" buto nuomavimosi piktą melą bei nesąmonę dar paminėsiu vėliau; šioje vietoje ne tai svarbu.)

Ponui Lozoraičiui perėmus Pasiuntinybę, tuoj pastebėjome kai kuriuos pasikeitimus, kurie tačiau atsirado be piktų (o gal, sakysime, labai nediplomatiškai reiškiamų) užuominų prieš St. Lozoraitį buvusiam Lietuvos Atstovui. Buvo padaryti keli maži remontai, šiek tiek pertvarkytas vidus. Įsigyta reikalingų, naujesnių raštinės reikmenų – pvz., kopijavimo mašina ir t.t. Antrajame pastato aukšte atsirado ponų Lozoraičių asmeniniais pinigais pirkti nauji kilimai, buvo naujai aptraukti kai kurie baldai. Dabar jau nuolat iškelta plevėsavo trispalvė, kurią anksčiau maty-

mis bei albumais, Lietuvos istorijos paveikslais.

Aš asmeniškai manau, kad ponai Lozoraičiai "slapto" buto Washingtone neturėjo. Jei klystu, būtų įdomu patirti to buto adresą. Esu juos vežęs vėlai vakare, esu parvežęs su rūmuose apsistojusiais svečiais. Žinau, kad rūmuose visados apsistodavo iš Lietuvos atvykęs Vyt. Landsbergis, kai kurie kiti. Išgirdęs dabartines apkalbas, klausinėjau asmenų, dirbusių ar šiaip artimai bendravusių su ponais Lozoraičiais. Visi mano šaltiniai tokius gandus neigia. Vien dėl to, kad, ponams Lozoraičiams išvykus,

Ponia Daniela Lozoraitienė ir ambasadorius Stasys Lozoraitis 1993 m. Ž. Samsono nuotr.

Lietuvos ambasadorius Stasys Lozoraitis 1993-X-29 Lietuvos ambasadoje. Šalia Viktoras Nakas ir Danutė Vaičiulaitė-Nourse. Ž. Samsono nuotr.

davome tik švenčių progą. Į Pasiuntinybės ir – vėliau – Ambasados Vasario 16 priėmimus ar kitas šventes buvo kviečiama visa plačioji Washingtono lietuvių visuomenė. Gėrėjoms išdėstytais iš Romos atsigabentais, ponų Lozoraičių šeimos turėtais autentiškais 19-o amžiaus mediniais rūpintojėliais, knygo-

rūmai pasirodė per prasti naujiems gyventojams bei tarnautojams, dar neįrodytas tokioms kalboms.

Nudžiugome, Washingtone sulaukę ponios Danielos Lozoraitienės. Italų kilmės, nepaprastai maloni, inteligentiška, pramokusi lietuviškai, kalbanti angliškai ir gal

dar kita svetima kalba. Lietuviškai ji kalbėjo geriau ir taisykliau už daugelį mūsų Amerikoje užaugusio jaunimo. Tai sakau su pasigėrėjimu. Ji gerai orietavosi Lietuvos reikaluose ir jiems buvo atsidavusi. Ponia Lozoraitienė buvo didelė pono Lozoraičio darbų, rūpesčių dalininkė. Prezidentinių rinkimų akcijos metu 1993 m. pradžioje Lietuvoje liežuviai jai segė žydų kilnę. Tai irgi priešrinkiminė apkalba, nuo kurios, rinkimus laimėjęs pono Lozoraičio oponentas, bent oficialiai šalinosi. Kadangi šalia savo pareigų Washingtone ponas Lozoraitis ėjo

su Amerikos lietuvių visuomene. Yra minėjęs, kad, į JAV prezidento kiekvienų metų pradžioje pasakomos kalbos (State of the Union) Kongrese iškilmingą posėdį, jis kviesdavo latvius ir estus vykti visiems kartu su juo iš Lietuvos Pasiuntinybės, bet ne atskirai. Tai buvo ne tik Baltijos tautų solidarumo žestas bet ir labai praktiškas nuvykimo sprendimas, skaitantis su į Kongreso rūmus iškilmei kviečiamųjų svečių dideliu skaičiumi bei apsaugos reikalavimais.

Pasiuntinybė artimai bendradarbiavo su Lietuvos generaliniu konsulatu New Yorke, ypač Lietuvos Respublikos užsienio pasų išdavimo darbe. Kai kurios valstybės Lietuvos užsienio pasus pripažindavo, leido su jais važinėti. Ponas Lozoraitis savo paties Lietuvos pasą ne tik vertino bet ir gerbė, jį brangino ir tik su juo visur keliavo. Gaila, bet Kanada, nors tam tikromis sąlygomis leisdama veikti Lietuvos konsului Toronte, Lietuvos užsienio paso nepripažino. Kai ponas Lozoraitis buvo kviečiamas vykti Kanadon, jis patyrė, kad su Lietuvos pasu jis legaliai įvažiuoti negalės. Tokiose aplinkybėse jis kelionės iš vis atsisakė, buvo labai nepatenkintas, bet Lietuvos paso nekompromitavo. Jei neklystu, dėl šios priežasties ponas Lozoraitis ar tik niekada nebus buvęs Kanadoje.

Okupacinei padėčiai Lietuvoje šiek tiek lengvėjant ir lietuviams iš Lietuvos gaunant daugiau galimybių atvykti į Ameriką, Lietuvos Respublikos užsienio pasai pasidarė labai pageidaujami, simboliniu, nepriklausomybės viltį skatinančiu dokumentu. Spėčiau, kad nuo kokių 1988 metų, mūsų diplomatai jų išdavė nepaprastai daug – šimtais tikrai, o gal tūkstančiais. Labai gaila, kad, nepriklausomybę atstčius, Lietuvos valdžia pradėjo tų pasų nebeprapažinti. Tokiu pasu laiduojama asmens Lietuvos pilietybė užsienyje gyvenantiems lietuviams ir dabar yra neigiama. Dar daugiau: dar net 1992 m. (po Sovietų Sąjungos griuvimo) Lietuvoje buvo išdavinėjami rusiški, rusiškai išrašyti pasai, iškraipant lietuviškus vardus ir pavardes. Buvo išdavinėjami net rusiški kvietimai žmonėms iš JAV apsilankyti Lietuvoje. Visa tai ponas Lozoraitis matė, man rodė ir kraipė galvą. Apie tai esame kalbėję, apie tai rašiau DIRVOJE.

(Bus daugiau)

(1995-V-24)

Skaityt ir platinkit
DIRVA

NEW YORKUI PAVASARIŠKU ŽAVUMU IŠSIPUOŠUS

P. Palys

Sukaktuvininkas

Balandžio 29 d., pranciškonų vienuolyno, Brooklyn'e, NY, viršininkas, savaitraščio "Darbininkas" administratorius ir spaustuves vedėjas kun. Pranciškus Gedgaudas, OFM pranciškonų koplyčioje, atnašavo padėkos Mišias. Vėliau, kunigų ir bendradarbių būrelyje, kukliai paminėjo savo 75-ąją gimimo sukaktį.

Sukaktuvininkas gimė Peterson'e, NJ. Jauname amžiuje, kartu su tėvais, atvyko į Lietuvą. Kretingoje baigęs gimnaziją, 1938 m. įstojo į pranciškonų ordiną. Pirmaisiais bolševikmečio metais išvyko į Vokietiją, o iš ten, 1942 m. atvyko į savo gimtąjį kraštą. Kunigo šventinimai buvo suteikti 1947 m.

Kun. Pranciškui Gedgaudi, OFM, tenka palinkėti geros sveikatos ir dar daug metų darbuotis Dievo garbei, bei Lietuvos ir lietuvių naudai.

Turizmo seminaras

Romo Kezio vadovaujama kelionių-turizmo agentūrą "VYTIS", siekdama atkreipti didesnę dėmesį, supažindinti ir sudominti Amerikos turizmo agentūras su Lietuva, Latvija ir Estija, surengė seminarą. Seminaras įvyko balandžio 18 d., New Yorko miesto centre, "Pennsylvania" viešbutyje. Į seminarą 21 turizmo agentūra atsiuntė 36 atstovus.

Seminarui vadovavo "Vytis" kelionių agentūros atsto-

vas Rimas Kezys.

Apie savo, kaip turizmui tinkamas šalis, kalbėjo ir į daugelį klausimų atsakinėjo, seminare dalyvavę: Lietuvos generalinis konsulas dr. Petras Anusas, Latvijos ambasados atstovė iš Washingtono Liana Eglitis ir Estijos generalinė konsulė Sirje Uriko.

Daiva Kezienė parodė savo pačios paruoštą vaizduotę apie Baltijos valstybes.

Atvelykio popietė

Per ištisą metų eilę, be pertraukos, Lietuvių Moterų Klubų federacijos, NY klubo moterys suruošdavo, visų mėgiamą ir gausiai lankomą, taip vadinamą "Atvelykio popietę". Ir tik per paskutiniuosius dvejus metus ta grandinė buvo pertrūkusi. Šiais metais, pailsėjusios moterys, grandinę vėl "suklijavo".

"Popietė" įvyko Atvelykio sekmadienį, balandžio 23 d., Kultūros Židinio didžiojoje salėje, į kurią atsilankė apie 130 asmenų.

"Popietę" atidarė ir svečius pasveikino NY klubo pirmininkė dr. Marija Žukauskienė.

Meninėje dalyje smuikininkas Wilhelmas Čepinskis pagrojo du W.A.Mozart ir vieną Sarasate veikalus. Jam akompanavo pianistas Williams Smiddy.

Prieš pradėdant artintis prie darbščių klubo moterų, su vyr. skaučių židinio "Vilija" talka, pagamintais įvairiais valgiais turtingo stalo, maldą sukalbėjo "Darbinin-

ko" vyriausias redaktorius kun., dr. Kornelijus Bučmys.

Atsisveikinant, visi dėkojo klubo moterims už šaunią "Popietę", tikėdamiesi ir kitais metais pasimatyti!

Nauja LB apylinkė

Yra sakoma, kad pastarųjų kelių metų laikotarpyje, į New Yorką ir jo apylinkes esą atvykę apie 2000 lietuvių iš Lietuvos. Bet, iki šiol, apie juos buvo mažai tegirdima. Tik labai retais atvejais, vienas kitas, pasirodydavo kokiam nors renginyje, ar bažnyčioje.

Pagaliau, matyti, pajutę, kad "negera būti vienam", nutarė pradėti organizuotis. Susikūrė organizacinis komitetas: dr. Algis Pliūra, Albina Baniene, Petras Laučiškis, Modestas Žikas ir Gintaras Ivaška. Savo sąrašuose turėdami apie 270 narių, prie LB NY apygardos įkūrė naują bendruomenės apylinkę, ją pavadinę "VERSMĖ".

Oficialus steigiamasis "Vermės" susirinkimas įvyko, sekmadienį, gegužės 21 d., Kultūros Židinyje.

Susirinkimą atidarė ir susirinkusius pasveikino koordinacinio komiteto pirmininkas dr. Algis Pliūra. Susirinkimui vadovauti buvo išrinktas Petras Laučiškis. Itin prasmingą, religinį patrijotišką invokaciją sukalbėjo Apreiškimo parapijos klebonas, kun. Vytautas Palubinskas. Susirinkimo metu buvo išrinkta valdyba ir kontrolės komisija. Aptarti veikimo planai, išsikalbėta ir diskutuota įvairūs klausimai.

Naujai įsikūrusios LB apylinkės "Vermė" valdybą ir jos narius sveikino ir

PAGERBĖ JUOZO KREIVĖNO ATMINTI

Prieš 8 metus – 1987 m. gegužės 24 d. amžinybėn iškeliavo ir gegužės 27 d. šv. Kazimiero kapinėse Chicagoje buvo palaidotas visuomenininkas, žurnalistas, mokytojas, muzikas Juozas Kreivėnas, kuris daug dirbo JAV lietuvių tarpe. Šis, Cicerio lietuvių telkinyje gyvenęs, darbštus tautietis, paliko gilius pėdsakus JAV lietuvių kultūrinėje veikloje. Apie tai byloja ir šiandien tebeveikiantis jo muzikos archyvas, šiuo metu Chicagoje sujungtas su J. Žilevičiaus archyvu ir yra visiems prieinamas.

Gegužės pabaigoje Chicagoje viešėjo J. Kreivėno sūnus Narcizas su žmona Olga, kurie dabar gyvena Floridoje, o prieš daugelį metų turėjo savo parduotuvę Bridgeporte. Narcizas daug metų yra dirbęs šerifu policijoje Miami mieste, o neseniai išėjo į pensiją.

Taip pat Chicagoje jau porą mėnesių darbuojasi ir J. Kreivėno sesers Petrutės dukra – Dalia Rakauskienė, kuri yra bibliotekininkystės specialistė. Pakviesta Lituanistikos Tyrimų ir Studijų Centro vedė dr. Jono Račkausko, ji dabar dirba šiame Centre,

našios bei darbingos sėkmės linkėjo konsulas Darius Gaidys (jis ir į daugelį klausimų atsakinėjo) ir LB NY apygardos valdybos pirmininkė Laima Šileikytė – Hood.

Istorinis "Vermės" susirinkimas buvo užbaigtas giedant Tautos himną.

1995 m. gegužės 30 d.

kuriam priklauso ir jos dėdės J. Kreivėno ir J. Žilevičiaus muzikos archyvas.

J. Kreivėno metinių proga jie, o taip pat ir anksčiau į Chicago atvykusi giminaitė Jūratė Vosyliūtė bei kiti pažįstami, šv. Kazimiero kapinėse susirinko prie Juozo ir Zuzanos Kreivėnų kapo ir pagerbė šių žmonių atminimą.

Reikia pažymėti, kad prieš porą metų Lietuvoje išėjo J. Kreivėno publicistikos rinktinė "Iš kairės ir iš dešinės", kurioje sudėti jo anksčiau kontroversiškais minčiais pasižymėję straipsniai, dabar Lietuvoje susilaukiantieji didelio dėmesio. Gaila, kad, nežiūrint sutarties su leidybais, šios knygos dar negauta didesnės siuntos Amerikoje, tad ją Amerikos lietuviai neturėjo progos skaityti.

E.Š.

ATVYKO

KUN. R. RAMAŠAUSKAS

Krakių parapijos klebonas ir tenyškųjų Vaikų globos namų vadovas kun. Romualdas Ramašauskas, besilankydamas Chicagoje, Pasaulio lietuvių centro salėje Lemonte gegužės 18 d. padarė pranešimą apie savo veiklą. Jis plačiai papasakojo apie vargstančius Lietuvos vaikus ir paramos iš užsienio būtinumą. Pranešimą suorganizavo Chicagoje veikiantis Lietuvos vaikų globos būrelis "Saulutė", kuriai vadovauja veikli tautietė Indrė Tijūnelienė.

(eš)

SU VILTIMI NUSIMESTI VERGIJOS PANČIUS

Kęstutis Grigaitis

Šių prisiminimų autorius Grigaitis (Grigaliūnas) Kęstutis Jonas (g. 1905 IV 11 Rygoje) teisininkas. 1924 baigė Aušros gimnaziją Kaune. Studijavo Kauno ir Vilniaus universitetuose. Dirbo Kauno, Panevėžio, Kupiškio teismuose. Nepriklausomybės kovų su lenkais dalyvis. Priklausė Šaulių sąjungai, 1930 m. baigė Karo mokyklą, 1935 buvo pakeltas į leitenantus. Aktyvus 1941 metų sukilimo dalyvis prieš rusus bolševikus. Vokiečių okupacijos metu 1941-1944 m. veikė pogrindyje, buvo areštuotas už pogrindžio spaudos platinimą. 1944 Lietuvos Vietinėje Rinktinėje bataliono ūkio viršininkas.

Atsiminimus parašė 1976 m. Šiais metais juos pasiuntė DIRVOS bendradarbiui A.Dundzilai, kuris, savo ruožtu, perdavė juos redakcijai. Spausdinami pirmą kartą.

Rusams bolševikams okupavus mūsų kraštą, nuo pat pirmų dienų buvo pradėta galvoti, kaip laikytis ir kaip dirbti, kad galėtume vėl atgauti laisvę. Dauguma tikėjomės, kad bus konfliktas tarp rusų ir vokiečių, kuo mes pasinaudosime ir nusi-kratysime vergijos. Deja, Nusistatyta buvo palaikyti visuomenėje laisvės troškimą, materialiai remti suimtųjų ir laikomų kalėjimuose asmenų šeimas, susiorganizuoti į slaptus ginkluotus

vienetus, kad, momentui atėjus, galėtume pasipriešinti okupantui.

Iš eitų prokuroro padėjėjo pareigų buvau atleistas gruodžio mėnesio pradžioje. Todėl iki to laiko jaučiausi kaip ir saugesnis. Ryšiai visą laiką buvo palaikomi ir su šauliais ir su moksleivija, nekalbant apie skautus. Netenka minėti, kad ką nors konkre-taus padaryti buvo sunku, bet koks pasitenkinimas būdavo, kai sužinodavom, kai vienoje ar kitoje vietoje būdavo iška-

binama tautinė vėliava, ką dažniausiai atlikdavo jaunuomenė. Ispūdingas buvo Vėlinių minėjimas, tačiau po jo sekė okupanto represijos, jau sekančią dieną buvo suimtas kun. Didžiokas ir apie šešetas moksleivių - gimnazijos ir amatų mokyklos mokinių.

Atleidus mane iš pareigų, supratau, kad esu "trefnas", kas ir pasitvirtino, kai pradėjau ieškoti kito darbo. Buvau gavęs darbą septyniose darbovietėse (raštininko, sąskaitininko ir pan.), bet išbūdavau kiekvienoje ne daugiau 2-3 valandų. Ateidavo raštas "Kompartija nepraleidžia".

Laimei, buvęs tuo laiku Advokatų tarybos pirmininkas Indreika 1941 II 16 d. raštu paskyrė eiti advokato pareigas Kupiškyje. Atvykęs čia, tuojau užmezgiau ryšius su patikimais žmonėmis

Iš pulk. Škirpos atsiminimų atrodytų, jog sukilimas buvo suorganizuotas vien tik LA Fronto. Ne visai su tuo sutinku. Iki pat sukilimo nei Panevėžyje, nei Kupiškyje jų

veikimo, ar net ryšio su LAF nebuvo. Jei būtų buvę, tikrai būčiau žinojęs, nes buvau savotiškas "centrelis" ir apie visus įvykius informuojamas.

Tiesa, gyvenant jau Kupiškyje, kartą pas mane buvo užėjęs asmuo, pasisakydamas, kad esąs studentas ir atstovaujantis LAF, ir ragino suorganizuoti čia padalinį. Tas buvo kovo ar balandžio mėnesį ir jau buvome pradėję nebesitikitę žmonėmis, todėl ir aš su tuo asmeniu į jokias kalbas nesileidau. Partizanai Kupiškyje susiorganizavo savaime, tas pat buvo Panevėžyje ir daugelyje kitų vietovių. Tai pažymiu ne todėl, kad nuvertinčiau LAF atliktą didelį darbą. Anaipol, tos minties neturiu, bet tik konstatuoju, kaip iš tikro buvo. Tiesa, kai liepos 2 d. grįžau iš Kupiškio į Panevėžį, radau čia LAF veikėjus.

Kupiškio apylinkėje veikę partizanai ėmė organizuotis, kad išsisaugotų nuo bolševikų persekiojimų. Pradžią tokia: birželio 14 ar 16 d. (tikslios datos neatsimenu)

pas mane atėjo Zovytė Ona, gyv. Račiupėnų km., Kupiškio valsč. ir papasakojo, kad jos brolis Jonas Zovė atvyko pėsčias iš Biržų, bijodamas, kad nebūtų suimtas ir išvežtas, ir slapstosi Šepetos durpyne. Jonas Zovė Biržuose advokatavo; išvežimo naktį nebuvo namuose, o kai grįžo į namus, sužinojo, kad žmona išvežta, todėl nieko nelaukdamas "kulniavo" į tėviškę, o iš ten į Šepetos durpyną. Kartu su juo atvyko ir buvęs nuovados viršininkas Greičiūnas Petras. Pavakary buvau Zovytės nuvestas į jų slapstymosi vietą. Išsikalbėję padarėme išvadą, kad šiuo metu jie turi slapstyti, nes, išvežus vienus šeimos narius, ieškos ir kitų. Tuokart įteikiau Zovei vieną iš savo slaptai turėtų pistoletų.

Paskutinę dieną prieš rusų - vokiečių karo pradžią, šeštadienį, Apylinkės teisme gyniau vieną buvusį mūsų kariuomenės puskarininkį. Jis buvo kaltinamas, kad tarnaudamas artilerijos pulke, Kupiškyje, pasisavinęs (Nukelta į 7 psl.)

"IŠ ANAPUS SIUNČIU KARŠČIAUSIUS SVEIKINIMUS"

Dalius Stanickas

Simboliškas atsitiktinumas, kad ilgai lauktus partizanų kun. Justino Lelešiaus - Grafo ir Liongino Baliukevičiaus - Dzūko dienoraščius Politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (vyr. redaktorė D.Kuodytė) išleido Antrojo pasaulinio karo 50-ųjų metinių minėjimo išvakarėse. Varinių triūbų ir pompastiškų iškilmų fone dar tikriau skamba jų žodžiai, rašyti prieš pusę šimtmečio tamsiuose ir drėgnuose bunkeriuose, taigi iš tikrųjų po žeme. Vartydamas šiuos neįkainojamus autentiškus Lietuvos istorijos puslapius, dar aiškiau suprantu, kad Lietuvai Antrasis pasaulinis karas 1945 metais tikrai nesibaigė, tikrai paskui ji kovėsi "vienai viena", kariavo tą keistą, nelygiavertį garbės karą, kurį sutartinai ignoravo Vakarų galingieji.

"Žmonės žiūri į Vakarus, ieško mažiausios prošvaistėlės. Bet Vakarai šalti. Pabaltijo tarytum nėra buvę. Jei esi didelis ir galingas - teisė tavo pusėje. Tada tave mato ir apie tave kalba. Kinijos komunistai subombardavo anglų laivą, užmušdami 44 jūreivius, ir koks baisus skandalas! O mes kasdien daugiau netenkame, ir nė žodžio. Galbūt tai pakenktų Anglijos - T.Rusijos prekybiniams santykiams?" (Dzūkas).

"Žadėti žada mums visko anglai, mūsų kovą vertina, net laiko herojiška, bet pagalbėti ginklais ir amunicija jie dar negali: juk būtų tarptautinės teisės pažeidimas, dar šioke tokie su Tarybų Sąjunga yra diplomatiniai santykiai, jiems nepato-

gu, o mes jau vos beegzistuojame" (Grafas).

Kun. Justinas Lelešius bei Lionginas Baliukevičius regėjo ir būsimą nepriklausomos Lietuvos ateitį, ir savo aukos vertinimą.

"Kas supras ir aprašys šitą pasaulyje negirdėtą karžygiškumą? Ar ateitis mokės įvertinti šių žmonių karžygiškumą? Dalis tautos supras, bet bus tokių, kurie visa tai su purvais sumaišys. Šliužams ar nesuprasti! Per daug jie prie purvo ir mėšlo pripratę, kad galėtų ką nors kilnesnio vertinti" (Dzūkas).

"Pralietas laisvės kovotojų kraujas praeis veltui: lietuviai vėl nesupras lietuvių, nelaimingieji vėl kentės vargus, turtuolis vėl atstums vargšą, miestietis vėl nepažins kaimiečio, kuris tą kraštą gynė ir savo kraują liejo, bažnyčios vėl liks tuščios, Aukščiausiam nieks negiedos Himnų už išlaisvinimą, o smuklėse vėl pasigirs girtų dainos ir triukšmas" (Grafas).

Deja, partizanų nuogąstavimai pasitvirtino: ginkluoto pasipriešinimo 50-mečio valdžia nė nepastebėjo: ją užgožė triukšmingai atšvęstas valdančiosios LDDP penkmečio minėjimas, o nepriklausomos Lietuvos prezidentas, per dvejus metus neišgirdęs buvusių partizanų ir politinių kalinių protesto šauksmo, dalija valstybinius apdovanojimus savo klapčiams, maudosi pasaulio Mišsypsenų ir šampano putose, dvaro istorikų padedamas, leidžia apie save istorinius prezidentinius albumus.

"Jie geriau tarnaus okupantams, vergiškai nu-

Jaunesniųjų ateitininkų įžodžius davė T. Paškonytė, A. Civinskas ir V. Vaitkus. Juos sveikina dr. Ž. Vaitkienė, A. Žygas ir dvasios vadas kun. G. Kijauskas SJ. V. Bacevičiaus nuotr.

lenks galvas Kremliaus dievačiui, išsižadės Tėvynės, kad tik jiems būtų gera (...), o paskui, kai Lietuva kelsis nepriklausomam gyvenimui, kad ir pusiau susiteršus raudonu skarmalu, garsiai šauks, kad ir mes mylime Tėvynę, mes auksomės dėl Lietuvos, mums grėsė sibirai, kalėjimai" (Grafas).

Ir vis dėlto šie dviejų jaunų vyrų dienoraščiai, rašyti tuomet, kai prieš akis buvo tik nuogas gyvenimas ir nuoga mirtis (o būtent tada ir atsiskleidžia žmogaus tikroji vertė), kai nebuvo nei vietos, nei laiko tušties filosofavimams apie aukso amžių ir drungniems "inteligentiškiems" pustoniams. Šie dienoraščiai savo vidine jėga ir rimtimi kelia ne pesimizmą, o viltį ir tikėjimą. Ir primena: "kad pralietas Lietuvos laisvės kovotojų kraujas reikalauja: Lietuva neturi grįžti į senas klaidas, kurios ją pradžudė, o mes krauju atpirkome" (Grafas).

Išgirsime jų palinkėjimus iš Anapus.

(LA)

ŽINYNO PASKUTINIS ŠAUKSMAS

Lietuvos Enciklopedijų leidyklos ir Lituanistikos tyrimų ir studijų centro bendromis pastangomis prieš dvejus metus pradėtas unikalus darbas Amerikos lietuvių biografijų žinyno leidimas. Tai nepaprastai svarbią istorinę ir enciklopedijinę vertę ne vien išeivijai, bet ir Lietuvai turintis leidinys.

Plati Amerikos lietuvių meninė, kultūrinė visuomeninė ir mokslinė veikla labai ryškiai atsispindi tų asmenų biografijose. Toje plačiašakėje Amerikos lietuvių veikloje dalyvavo ir dalyvauja labai daug asmenų, II-jo pasaulinio karo išblokštų iš Lietuvos ir Amerikoje gimusių.

Per pusantrų metų buvo išsiuntinėta apie 3,500 žinyno anketų ir laiškų žinomiems, visuomeninėje bei profesinėje veikloje dalyvaujantiems Amerikos lietuviams. Atsiliepė ir užpildytas anketas atsiuntė tik apie 1200. Patikrinus LTSC sudarytus potencialių asmenų su adresais kompiuterio sąrašus, kurie negrąžino užpildytų žinyno anketų, gaunasi labai liūdnas vaizdas. Daugelio asmenų biografijų su lietuviybės išlaikymo veikla išeivijoje ir profesinio darbo indėliu kraštui leidinyje nebus. Lietuvoje ir išeivijoje daug kas ieškos žinių apie žinomus asmenis, kurių nebus žinyne dėl negrąžintų, o gal negautų ar pamestų žinyno anketų. Ar mes norime, kad šiame žinyne liktų netikras, skurdus ir nepilnas lietuvių išeivijos vaizdas Amerikoje? Argi taip sunku užpildyti tik du anketos puslapius, ją įdėti į voką, užlipinti pašto ženklą ir pasiųsti: Lithuanian Research and Studies Center, 5600 So. Clearemont Ave. Chicago, IL. 60636, arba, anketos neturint, paskambinti į LRSC (312) 434-4545 ir duoti adresą, kad anketa būtų skubiai pasiųsta? O žinyno anketas grąžinti ar naujas už-

pildyti reikia labai skubiai, **ne vėliau š.m. liepos 15 dienos.**

Žinyno paruošimą atlieka Lietuvos enciklopedijų leidyklos bendradarbi Jonė Liandzbergienė jau antrą kartą atvykusi iš Lietuvos į Jau-nimo centrą Chicagoje. Jos brangios kelionės, įtemptas darbas ir pastangos sudaryti, paruošti galimai pilnesnį žinyną – vertingesnį leidinį atsimuša į anketas neužpildžiusių sieną.

Daugelio biografijos yra bostoniškoje Lietuvių enciklopedijoje. Po jos išleidimo jau daug metų prabėgo ir šiandien tos biografijos reikalingos papildymų. Dauge-lio jaunesnės kartos asmenų biografijų ten iš viso nėra. Jos labai reikalingos žinynui. Todėl žinyno anketos užpildymas yra būtinybė kiekvienam dirbusiam ar dirbančiam visuomeninį bei profesinį darbą Amerikoje.

Žinyno paruošimą ir leidimą toliau vilkinti yra neprasminga. Daug prasmingiau yra dabar, neatidėliojant dar neatsiliepusiems prisiūsti trūkstantis anketas ir pilnai užbaigti šį išeivijos veiklos veidrodį – Žinyną.

Bronius Juodelis

Žinyno ruošos koordinatorius

★★★★★

PREL. JUOZO PRUNSKIO PREMIJOS

Mecenatas prel. Juozas Prunskis duoda pinigų Korp! Giedros metinei premijai, kuri skiriama "lietuviui, labiausiai pasižymėjusiam keikšči-oniškų idealų tarnyboje". Šiemet jau šestą kartą buvo paskirta tokia premija ir ji atiteko Vilniuje išeinančio savait-eaščio "Dienovidis" redaktorėi Aldonai Žemaitytei. Anksčiau premijas yra gavusios: Juzė Daužvardienė, Nijolė Sadūnaitė, Alina Grinienė, Gintė Damušytė ir Albina Pajarskaitė. (eš)

SU VILTIMI NUSIMESTI VERGIJOS PANČIUS

(Atkelta iš 6 psl.)

elektros reikmenų. Aiškindamas aplinkybes, klausinėju liudytojų, ar sandėlys buvo užrakinamas, kur jis yra ir pan. Buvę salėje trys kariškiai politrukai (2 rusai ir 1 lietuvis) paprašė teisėjo padaryti pertrauką. Pertraukos metu jie užėjo į teisėjo kabinetą, o atnaujinus posėdį, teisėjas paskelbė, kad bylos svarstymas sustabdomas ir byla perduodama kariuomenės teismui. Visiems apleidus salę, teisėjas pasikvietė mane į savo kabinetą ir painformavo, kad užėję pas jį politrukai pareiškė, jog jų įsitikinimu, aš esąs vokiečių šnipas, nes užduodamas liudytojams tokius klausimus, norįs sužinoti kareivinių planų. Nors minimas liaudies teisėjas (pavarde Sikas) buvo komunistų partijos narys, bet

padorus žmogus ir, matydamas gresiantį pavojų, išpėjo mane ir kvietė būtinai važiuoti į Panevėžį (žinoma, nesaikydamas, kad galiu būti suimtas ir, kaip vėliau paaiškėjo, tas pavojus buvo). Matydamas, kad galiu būti suimtas, kitos išeities neradau, kaip eiti pas Šepetoje besislapstančius Zovę ir Greičiūną, ką ir padariau. Čia, trise aptarę padėtį, supratome, kad esame už įstatymo ribų ir suėmimo atveju galim būti likviduoti be jokio teismo. Nusistatėme, kol sąlygos leis, slapstytis, o jei grėstų pavojus būti suimtiems, ginklu priešintis (visi turėjome pistoletus). Ką vėliau darysime, nesvarstėme.

Sekančią dieną, sekmadienį, sužinojome, jog prasi-dėjo daugelio spėliotas ir lauktas vokiečių - rusų karas.

Sekmadienį ir pirmadienį iš apylinkės pradėjo ateidinėti daugiau žmonių ir jungtis prie mūsų. Per dvi dienas susidarė 23 žmonių būrys. Visi atėjo atsinešdami vienokį ar kitokį ginklą. Sudariau būrio narių sąrašą. Sąraše žymėjau turėtus karinius laipsnius, o prie netamavusių kariuomenėje, prirašiau žodelius "partiz." ar "part." Taip pat sąraše buvo pažymėti šauliai.

Pirmadienį sužinojome, kad Kupiškyje ir apylinkėse prasidėjo žmonių suiminėjimas. Kaip karas vystysis supratimo neturėjome, bet matėme, kad rusai traukiasi. Siekdami sukelti jų tarpe didesnę sąmyšį, nutarėme išpasalų juos užpuldinėti, ką ir darėme daugiausia vakarais ir nakties metu. Viename tokių naktinių žygių žuvo partizanas Alesiūnas Vytautas ir karys Vincas Aleksynas.

(Pabaiga kitame numeryje)

DVIRAČIU Į LIETUVĄ

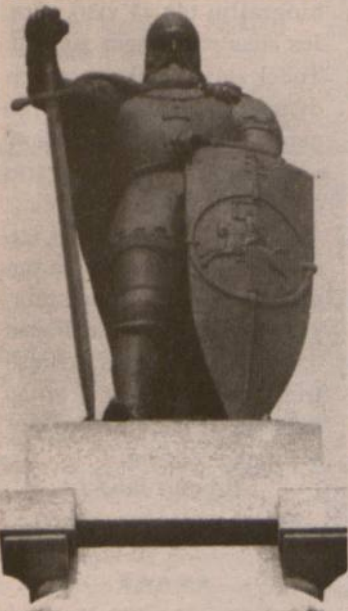
Edmundas Čapas

(Tęsins. Pradžia Nr.21)

PERKIRTUS NEMUNĄ

Vėsq, saulėtą penktadienį aš išvykau iš Marijampolės. Iki Kauno, kur gyvena mano giminės ir kur aš nusprendžiau praleisti savaitgalį, buvo tik kelios valandos kelio. Nereikėjo skubėti, į Kauną važiauvau darydamas vingį pro Prienus ir Birštoną. Kelias bėgo per lygumą, laukuose buvo matyti daug sodų. Tik Prienų vakarinėje dalyje aš pamačiau aukštas kalvotas pievas ir besidriekiančius miškus, po to kelias ėmė leisti žemyn, į Nemuno slėnį. Prienai – paprastas provincijos miestelis, perpus mažesnis už Marijampolę. Drumzlinas ir gana platus Nemunas tekėjo slėniu, besileidžiančiu žemiau miestelio. Tai buvo mano pirmasis susitikimas su didžiąja Lietuvos upe.

Prieš užvažiuodamas ant didžiulio tilto per Nemuną, aš pamačiau kunigaikščio Kęstučio paminklą. Jis grėmingai stovėjo ant aukšto postamento su Gedimino stulpais, rankose laikydamas ilgą kardą ir skydą su Vyčio ženklu. Ir vėl tai buvo pirmasis mano matytas paminklas Lietuvoje, skirtas krašto viduramžių turtingai praeičiai. Pastatytas neseniai, gal prieš metus, jis spinduliavo iškilinga didybe ir orumu.

Paminklas Didžiajam Lietuvos Kunigaikščiui Kęstučiui Prienuose.

Netrukus už tilto pamačiau Birštoną, tvarkingą ir šiuolaikinį kurortinį miestelį, prisiglaudęs prie Nemuno. Šioje vietoje švaresnė ir švelniai plukdanti savo vandenį upė buvo vienodame lygyje su miesteliu. Čia buvo pastatytas pylimas, ginantis gyventojus nuo potvynių. Miestelis man pasirodė ramus, kaip ir mano dviračio riedėjimas gerai sutvarkytomis gatvėmis. Vienas vyriškis, pasikinkęs arklį, su plūgu arė savo kiemą, keli vyrai remon-

tavo seną, puošnų viešbutį netoli upės kranto. Statybinių būrelių plūšėjo prie daugiabučių namų eilės, keletas žmonių sėdo į mažas, spalvotas valtis ir plaukė upe. Kita žmonių grupelė būriavosi prie bažnyčios, kur

Prie seno viešbučio Birštone įdomi skulptūra...

Autoriaus nuotr.

vyko laidotuvės. (Aš priėjau arčiau, norėdamas pamatyti gėlėmis apkaišytą sunkvežimį, vežantį karstą ir pasiklausyti laidotuvių giesmių. Norėjau fotografuoti, bet pagalvojau, kad būtų nelabai mandagu.)

Birštone buvo labai aiškiai matyti, kas vyksta mieste, ir nesvarbu, kas ką bedarytų – visi atrodė poilsiaujantys ir niekur neskubantys. Matydamas šį gyvenvietės vaizdą, galėjai pagalvoti, kad birštoniečiai neturi jokių rūpesčių. Man pasidarė smalsu, ar tai nėra būdinga daugumai lietuvių?

Mano trumpas sustojimas atsikvėpti Birštone buvo naudingas. Kai vėl kirtau Nemuną, lėtai pervžiauvau Prienus ir pasiekiau Garliavą, esančią kelyje tarp Marijampolės ir Kauno, pajutau daug ženklų, pranašaujančių, kad artėju prie didmiesčio. Įvažiauvau į nepatrauklią Kauno pietinę dalį, kurios gatvės skleidė triukšmą, dulkes ir įtampą. Kairėje pamačiau karinį aerouostą – ten stovėjo keli lėktuvai ir malūnsparnis, su ryškiai raudonom žvaigždėmis ant šonų – nutariau nefotografuoti ir nerizikuoti. Tačiau aš padariau keletą nuotraukų nuo aukštumos, iš kur atsivėrė nuostabi Nemuno ir Kauno panorama. Buvo maždaug 6 val. po pietų – pats laikas susirasti viešbutį savaitgaliui.

Netrukus atsidūriau Laisvės alėjoje. Maloniai nuste-

bino didžiulė, graži pėsčiųjų gatvė pačioje Kauno širdyje. Aš lengvai riedėjau erdviu bulvaru pro šimtus žmonių, stengdamasis likti nepastebėtas. Stebino neįprasta tyla, kur tiek daug žmonių. Kartais vis tiek pasiekdavo automobilių, skubančių viena iš gatvių, kertančių šią alėją, triukšmas. Jos pabaigoje privažiavęs didžiulę bažnyčią – sovietų laikais čia buvo mu-

permiegoti palapinėje! (Abiejų viešbučių tarnautojai aiškino man, kad tik dabar keičiasi "įstatymai" ir kad nesvarbu, kad Marijampolėje buvo kita tvarka. Lietuvos viešbučiai dabar "privalo" aptarnauti užsieniečius tik už dolerius ar markes. Dolerių kursas buvo žymiai aukštesnis negu buvo oficialus jų kursas rubliais!) Mane, sėdantį ant dviračio ir besirušiantį išvykti, sustabdė pagyvenęs vyriškis, "Lietuvos" viešbučio durininkas, ir pranešė, kad tarnautojos nusprendė leisti man mokėti rubliais – 1007 rb už naktį. Tai buvo maždaug \$7.90, suma, kuri ryškiai skyrėsi nuo iš pradžių man pasakytos – \$30! Šiame viešbutyje praleidau tris naktis.

Mano kambarys buvo antrame aukšte, su didžiulėmis ištiklintomis "prancūziško" stiliaus durimis į mažytį balkoną, iš kurio matėsi šaligatvis, susijungiantis su Laisvės alėja. Miegojau be košmarų, plačiai atsidaręs balkono duris. Apie 9 val. iš ryto mane pažadino arklų kanopų kaukšėjimas (tuomet aš galėjau prisiekti). Išėjęs į balkoną, pamačiau, kad tai buvo kaunietės, gyvai zujančios po parduotuves ir tai jų aukštakulniai bateliai taip

teikiančią galimybę už kelias kapeikas praeiviams sužinoti savo svorį. Atrodo, kad tą dieną jai buvo ypač geras biznis.

Kai pasiekiau Laisvės alėjos galą, ten buvo kelių šimtų žmonių, daugiausia jaunų, minia, susirinkusi aplink evangelistus, išsirikiavusius prie bazilikos priešaky. Grojo keli muzikantai ir, kaip paprastai, – garsiai pamokslavo jaunas vyrukas, kurio kalba aidėjo visoje alėjos pusėje. (Kitą rytą, užėjęs į Kauno katedrą, pastebėjau, kad sekmadienio mišių klausytis buvo susirinkę dauguma pagyvenusių žmonių). Nors pamokslininko žodžiai skambėjo bekompromisiškai ir buvo seniai žinomi, bet jo entuziazmas atrodė labai vertingas šiomis dienomis Lietuvoje. Kai keli žmonės iš minios pradėjo kelti rankas į dangų, aš irgi pakėliau akis ir pastebėjau nustebinusių mane ženklą: buvo aiškiai parašyta, kad Laisvės alėjoje negalima rūkyti. Net Amerikoje, kur taip smarkiai kovojama prieš rūkymą, aš nemačiau tokio dalyko, kad gatvėje (lauke!) – būtų uždrausta rūkyti!

Kai aš ėjau Laisvės alėja, retkarčiais mačiau rusų kareivius. Visi jie buvo jauni ir su uniforma. Kadangi matėsi jų dryžuoti marškinėliai, o

Nuostabi Nemuno ir Kauno panorama. Priekyje patikimiausia mano kelionių priemonė.

Autoriaus nuotr.

garsiai cikšėjo aidinčiu šaligatviu. Netrukus aš irgi vaikštinėjau Laisvės alėja, neužeidamas į parduotuves, o tik norėdamas paprasčiausiai stebėti aplinką. Norėjosi daug ką pamatyti šį saulėtą ir pilną energijos šeštadienį. Dauguma moterų, skubančių pro šalį, buvo pasipuošusios švintiniais nuo kosmetikos veidais ir "spinduliavo" kvėpalų aromata. Aš mačiau tik vieną ilgą žmonių eilę – prie moteriškų kojinių parduotuvės...

Priėjau pastatą, kuriame buvo įsikūręs Kauno valstybinis teatras ir kuriame pokario metais vaidino mano teta Iza Čepkevičiūtė. Toliau pastebėjau gatvės pakrašty sėdinčią pagyvenusią, storoką moterį, prie svarstyklių ir su-

ant galvų buvo apvalios kepurės, aš galvojau, kad tai – jūreiviai. Vienas kareivis, kaip man pasirodė, vaikštinėjo su savo tėveliais, gavęs atostogų. Buvo toks išpūdis, kad jie buvo truputį išdidūs, bet kartu ir iškilingai rimti, jų išvaizda tarytum kalbėjo, kad jie yra kuklūs, nes yra Lietuvoje, kur jiems nelabai reikėtų būti. Antra vertus, paprasčiausiai tai buvo tėveliai su sūnumi, besidžiaugiantys, kad gali ramiai praleisti duotą laiką kartu. (Visą tą laiką, kai aš buvau Lietuvoje, per radiją ir TV nuolat girdėjau reikalavimus, kad rusų kariuomenė kuo greičiau turi būti išvesta iš Lietuvos).

(Bus daugiau)

Vladas Vijeikis

CHEBRA

Aną dieną politologas Štomas kalbėjo apie chebra. Kiek atminimų atgaivino tas vienas žodis. Ne visi supras to žodžio prasmę. Gal tik kauniečiai. Mes, žalias Kau-no jaunimas, priklausėme chebrai. Labai panašu į šiuolaikines genges. Tik mes nerašinėjome ant sienų, nešaudėme ir kokaino nepardavinėjome. Tai buvo draugiškas susivienijimas. Iš kur paeina žodis chebra sunku pasakyti. Čia kalbininkams puikus uždavinys. Gal iš lotynų, o gal iš sanskrito. Reikia nuodugnių tyrimų.

Pasibaigus pertraukai, ir susirinkus mokiniams į klases, išgirdavai šūksnį: "chebra, zeksas ateina!" Toje sanskrito kilmės kalboje reiškė: "vyrai, mokytojas ateina". Čia reikia pridurti, kad chebroje neteko matyti mergaičių. Taigi, chebra visai vyriškas reikalas. Kartais tekdavo ir tikrą vyriškumą parodyti susidūrus su kita chebra. Bet fatališkų išdavų nebuvo. Gal viena kita kruvina nosis, ar pajuodavusi paakė. Priklausyti chebrai buvo prestižo reikalas. Vargas tam, kuris nepriimtas į chebrą. Nors didelės išrankos nebuvo ir asmens pažymėjimai nebuvo žinomi.

Politologas Štomas labai taikliai LDDP (Lietuvos demokratinė darbo partija) pavadino sava chebra. Kuri susirinko, kad neprarasti savo pozicijų ir dar pasigrobt. Tas juos ir sujungė į partiją, kuri dabar valdo Lietuvą.

Skirtumas tarp LDDP ir manšios chebros didelis. Mes neužėmėme valdžios pozicijų, nesisavinome mums

nepriklausomo turto ir neapgaudinėjome visuomenės. Nesivadino nei darbo nei demokratine chebra. Kai pagalvojau tai mes buvome labai kilni chebra.

Tad ar netiksčiau būtų LDDP pavadinti genge arba mafija. Daug arčiau.

TEATRO FESTIVALIS

Lietuvoje įvyko tarptautinis teatro festivalis. Jam paremti buvo renkamos aukos ir Amerikoje. Į tą festivalį suvažiavo įvairūs aktoriai vos ne iš viso pasaulio. Ką gi jie rodė. Štai keletas pavyzdžių.

Vienas aktorius vaizdavo Bachą. Kaip ir pridera buvo nuogas. Ant nugaros turėjo bačkutę vyno, iš kurios buvo nuvestas vamzdelis į tarpkojį. Publika galėjo gerti vyną, nors galėjo būti ir kas kita.

Vilniaus Rotušės aikštėje buvo rodoma "Kanibalų kokteilis". Ant vežimėlio gulėjo nuogas aktorius apkrautas daržovėmis. Tarp kojų turėjo piaustyto kumpio. Žiūrovai mielai nuvalgė viską ir aktorius turėjo būti išvežtas, nes nebebuvo kas veikti. Scenoje vienas aktorius nusimovė kelnes ir nuplovė savo vyrišką įrodymą vynu.

Atrodo, kad atvykusios teatrų grupės buvo labai modernios. Tik ar tai teatralai, ar šiaip sau psichiškai pasimaišę. Dabartiniais laikais pritariama bet kam. Mat bijoma pasirodyti atsilikusių kultūroje.

PARŠELIŲ KLUBAS

Teko nugirsti per rytmetinį radiją apie teatro festivalį

(Atkelta iš 2 psl.)

• Pietų Afrikos prezidentas Mandela pagrasino Zulu vadams nutraukti iš centro vyriausybės siunčiamas lėšas zulu provincijai. Centrinė valdžia planuoja mokėti zulu kaimų seniūnams asmenines algas, jei jie atsisakytų remti Inkatha politinę partiją ir jos vadą Buthelezi, kuris esąs nepatikimas ir neklauso centrinės valdžios.

• Gegužės 23 d. mirė buvęs Britanijos darbiečių partijos vadas James Harold Wilson, 79 m. amžiaus. Partijai jis vadovavo nuo 1963 iki 1976 m. Buvo Britanijos premjeru 1964-70 ir 1974-76 m. Politinę karjerą jis baigė Lordų rūmuose kaip lordas Wilson iš Rievaulx.

• Vokietijos nekilnojamo turto pirklys J. Schneider, paieškomas vokiečių policijos už finansinius nusikaltimus, buvo suimtas JAV, Miami mieste. Jis bus perduotas Vokietijai teisti.

• Rusijos bankų sąjunga paskelbė, jog bankininko profesija Rusijoje yra gan pavojinga. Per pusantrų metų buvo užpulti 300 rusų bankininkų, iš jų 16 žuvo. Laisvosios rinkos mafija bandanti perimti į savo rankas visus

Vilniuje. Pranešėjas iš Lietuvos išminėjo visą eilę spektaklių, kurie bus parodyti ta proga. Kultūriniam lygiui dar aukščiau pakelti nemažai dėmesio paskyrė "Paršelio klubui". Ta, aukštos kultūrinės vertybės įstaiga pateikia kiaulės šonkaulius, kojas ir net gali iškepti visą paršelį. Su dideliu pasisekimu šiai kultūrinei įstaigai vadovauja Amerikoje pagarsėjusi Dapkutė. Tik šiuo kartu ji garbę skina kitoje plotmėje. Būtent paršelių.

Iš visur apie viską

rusų bankus.

• Saudi Arabija buvo priversta skolintis pirmąsyk istorijoje ir jau atidavė skolą – 5.5 milijardų dolerių, nes pernai karalystė turėjo 10.7 milijardų dol. deficitą. Daug prie jo prisidėjo karas su Iraku.

• Jungtinių Tautų metinė energijos suvartojimo apžvalga nustatė, kad daugiasia energijos pagal žmonių skaičių suvartoja Singapuro valstybė. Po jos eina: Rusija, Čekija, Lenkija, Vengrija, Izraelis, Graikija, Venecuela, Pietų Korėja. Mažiausia energijos sunaudojama: Indijoje, Indonezijoje, Filipinuose, Brazilijoje, Kinijoje, Kolumbijoje, Tailande, Turkijoje.

• JAV Aukščiausiasis teismas 5-4 balsais nusprendė, kad valstijos negali nustatyti, kiek kadencijų jų renkami į Kongresą atstovai gali būti perrenkami. Konstitucija tokių ribų nenumato, tačiau jau 23 valstijos įsivedė savo ribas, kiek kandidatai gali kandidatuoti.

• Serbijoje jau yra politikų, kurie reikalauja pripažinti Bosnijos nepriklausomybę ir baigti pilietinį karą. Prezidentas Slobodan Milošević reikalauja, kad Jungtinės Tautos atšauktų jo valstybei taikomas ekonomines sankcijas, už tai jis pripažintų Bosniją ir visiškai nutrauktų ryšius su vietiniais Bosnijos serbais, kurie apšaudė Sarajevą ir kitus Bosnijos miestus.

• Amerikos prekybos sekretoriaus Mickey Kantor grąsinimai Japonijai nerado pritarimo Europoje. Amerikos uždėti milžiniški muitai japonų liuksusiniams automobiliams gali būti atvesti Pasaulio Prekybos organizacijos, kuriai Japonija pasiskundė. Amerikiečiai perka japonų automobilius, nes jie juos mėgsta, o japonai neperka amerikietiškus, nes jiems nepatinka. Japonai pabrėžia, jog Amerika turi prekybos perteklių, parduodama žaliava ir maisto produktus, o japonai geriau laikosi automo-

bilių prekyboje. Laisvos rinkos prekyba nenumato prievarta brukumų prekių.

• Nors Bosnija yra daugumoje musulmonų šalis, joje gyvena ir nemažai katalikų. Jų vyskupas Franjo Komarica buvo paskelbęs bado streiką Banja Luka mieste. Jis badavo septynias dienas, kol jį aplankė serbas ortodoksų vyskupas Atanasije Jeftić. Jis pažadėjo kreiptis į serbų politinius vadus ir prašyti, kad jie neskriaustų katalikų.

• Izraelio vyriausybė paskelbė, kad ji "užšaldo" planus konfiskuoti šiaurinėje Jeruzalėje 33 hektarus žemės ir pietinėje – 20 hektarų. Izraelio parlamente yra penki arabai nariai, kurie paprastai remdavo Izraelio darbo partiją. Arabai paskelbė protestą dėl tų žemių konfiskavimo ir vyriausybė būtų pralaimėjusi parlamento daugumą, būtų turėjusi pasitraukti, nes arabams pritarė ir kelių Izraelio religinių partijų atstovai, raginę kelti pasitikėjimo vyriausybe klausimą. Prieš valdžią žadėjo balsuoti ir dešinioji Likudo partija. Tas sukėlė Likudo partijoj skilimą. Izraelyje gyvena apie 800,000 arabų balsuotojų, neskaitant okupuotų žemių. Jie planuoja mažinti politinį susiskaldymą ir ateityje įgyti parlamente dar didesnę svarį.

• Naujoje Prancūzijos vyriausybėje yra 43 ministrai, iš jų 29 niekad nebuvę vyriausybėse. Amžiaus vidurkis – 49 metai. Ministrų tarpe – rekordinis 12 moterų skaičius.

• Australijos Šiaurinių Teritorijų valdžia pravedė eutanazijos įstatymą. Nepagydomi ligonys, gavę dviejų gydytojų liudijimą, gali legaliai nusizudyti su medicinos pagalba. Įstatymu galėtų pasinaudoti ir kitų provincijų gyventojai. Protestus pareiškė katalikų vyskupai, organizacijos ir net medicinos daktarų draugija.

HOME BANK
Cleveland's hometown bank.

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME BANK didžiuojasi būdama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME BANK padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME BANK, F.S.B. siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME BANK, F.S.B.

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio – ketvirtadienio	9:00 – 4:00
Penktadienį	9:00 – 6:00
Šeštadienį	9:00 – 2:00

Telefonas 348 - 8809

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available – worldwide

EXPERTS ON TRAVEL
TO E. EUROPE

passports • visas
prepaid tickets

SERVING OUR COMMUNITY FOR OVER
35 YEARS

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

GYVENIMIŠKOS ĮVAIRENYBĖS

Gerardas Juškėnas

ŽAIBO SMŪGIS

MIT (Mass. technologijos inst.) mokslininkai po ilgų tyrimų atrado naują būdą atsikratyti nuodingomis atliekomis ir šiukšlėmis. Tam jie panaudojo dirbtinį žaibą, kuris prie 18,000 laipsnių karščio nuodingas atliekas ir šiukšles pavertė stiklo plytomis. Šis metodas leistų pigiau atsikratyti atliekų, paverčiant jas į medžiagą grindiniui.

Dirbtiniam žaibui lanku skriejant per azotu pripildytą krosnį, susidaro perkaitinta plazma, kuri viską sutirpdo ir neutralizuoja nuodingų chemikalų molekules. Anot išradėjo David R.Cohn, aukštas elektros krūvis karštoje krosnyje veikia kaip kalvio kūjis, kuris bet kokią žaliavą gali paversti į neutralią medžiagą. Nuodingus chemikalus bei skysčius aukšta temperatūra suskaldo ir jų atomai virsta į paprastesnes ir lengvai sudorojamas molekules. Proceso metu dujų išsiskiria vos dešimtadalis to, kas susidaro deginant šiukšles įprastinėje krosnyje. Proceso vyksta azoto pripildytoje krosnyje, kur nėra deguonies, todėl plazmos krosnįs negamina jokių naujų nuodingų chemikalų ar pelenų. Jų vietoje susidaro lavos pavidalo stiklas, kuris yra nekenksmingas ir chemiškai neutralus. D.R. Cohn teigia, kad naujas darinys tikėtų kelių grindiniui arba geležinkelio sankasoms.

Plazmos krosnyje nuodingų atliekų deginimas kaštuos \$200 - \$300 už toną. Tuo tarpu įprastiniu būdu deginti atliekas atseina \$800 už toną ir toks metodas mažiau efektyvus.

Didžiausią išlaidų dalį, naudojant plazmos krosnįs, sudarytų elektros energija.

Krosniai kaitinti reikėtų vieno megavato galingumo, t.y. vieno milijono vatų elektros energijos valandai.

RADO MEKONGO IŠTAKA

Tos upės žiotyse vyko Vietnamo karo mūšiai. Tačiau ilgą laiką nesisekė tyrinėtojams rasti 2600 mylių ilgio Mekongo upės ištakos. Prancūzų tyrinėtojas Michel Peissel atliko 24 keliones Centrinėje Azijoje ir Tibete, kol surinko žinias apie galimą Mekongo ištakos vietą prokštikalnyje – Kinijos pasienyje su Tibetu.

Pernai rugsėjo mėn., sniegui nutirpus, septyni vyrai su keturiolika arklių pradėjo kelionę iš Kinijos Qinghai provincijos. Skurdi, vėjo nusiaubta gamta pasitiko keliautojus. Kadaiše šis Žemės kampas buvo Tibeto dalimi. O dabar yra laikoma Kinijos nesvečiausiu pakraščiu. Ten veikė Kinijos darbo stovyklos – valstybės santvarkai nepritariantiems perauklėti, sritis buvo neprieinama pašaliečiams. Keliautojams teko grumtis su dumbliu bei žemės griūtimis. Gamtovaizdį skurdino karo liekanos, sunaikinti budistų vienuolynai ir skaitlingos kiniečių karinės igulos. Kelionė vis sunkėjo, nors dar sutikdavo gazeles, mėlynas lapas, sniego leopardus ir laukinius asiliukus. Ledo kruša kasdien su žaibais lydėjo keleivius.

Pakeliui į Mekongo aukštupį, vadinamą Dza-Nak, jo ieškotojai stabteldavo paklausti klajoklių kerdžių. Kerdžiai vis minėjo šventąjį šaltinį, iš kurio tekėjo upelis. Bet tai nebuvo upės ištaka. Po keturių dienų vargingos kelionės tyrinėtojai pasiekė Rup-sa tarpekį, kuriame ir buvo Mekongo upės pradžia.

AUKSINIS PARAŠIUTAS

JAV mokesčių mokėtojai moka po \$25,000 butų buvusiems sovietų karininkams statyboms, \$160 milijonų programoje, kad paskatintų juos kraustytis iš Baltijos kraštų.

JAV Senato užsienio reikalų komiteto pirmininkas sen. Jesse Helms, respublikonas iš North Carolinos, pavadino šią prezidento Clintono programą išlaidžiu "auksiniu parašiotu Rusijos kariams". Jis žada ją panaikinti, kada senatas svarstys Valstybės

departamento išlaidas. Anot sen. J. Helms šis reikalas labai domins visus JAV mokesčių mokėtojus. Esą tokios lėšos geriau patarnautų pagerinant patalpas 77,000 Amerikos karių, kuriems Clintono administracija dabartiniame biudžete tokias išlaidas sumažino.

PIRMAS CLEVELANDO AUTOMOBILIS

Pirmas automobilis su vairu kairėje pusėje, kaip ir dabartiniai automobiliai, pasirodė Clevelande 1898 m.

Jį gamino Baker Electric b-vė nuo 1898 iki 1920 metų. Pirmas asmuo, kuris nupirko "Baker Electric" buvo išradėjas Thomas Edison. Gamin-tojas Walter C. Baker irgi prisimenamas kaip rutulinių guolių išvystytojas. Tokie guoliai buvo labai svarbūs automobilių pažangai. W.C. Baker skatino keisti automobilių pavidalą į aptakią formą (streamlined), kad jie mažiau priešintusi oro trintčiai ir tuo pačiu būtų greitesni.

BORN TO TRAVEL

26949 Chagrin Blvd. #103

(Ohio Savings Building)

BEACHWOOD, OH 44122

Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980

Fax: (216) 831-5028

OFFERING CORPORATE AND LEISURE TRAVEL
THE BEST AVAILABLE AIRFARES, HOTELS,
CAR RENTALS, ALL LAND ARRANGEMENTS.

MES SIŪLOME KELIONES Į ŠILTUS KRAŠTUS:
MEXICO, KARIBŲ SALAS IR Į KITUS KRAŠTUS.

SKAMBINKITE ARBA APLANKYKITE MUS IR MES
PADĖSIM SUPLANUOT JŲSŲ KELIONĘ

RITA STAŠKUTĖ
kelionių specialistė

KELIONĖS Į LIETUVĄ

* Geros kainos ir patogūs lėktuvai *

SPECIALI ESKURSIJA Į SPORTO ŠVENTĘ

– išvykstame liepos 27 – grįžtame rugpjūčio 9.

kaina iš Clevelando \$962 (+ mokesčiai)

kaina iš New Yorko \$820 (+ mokesčiai)

DĖL INFORMACIJOS PRAŠOME SKAMBINTI 831-5530

TAIP PAT, PAGAL JŲSŲ PAGEIDAVIMĄ,
ORGANIZUOJAME KITAS ESKURSIJAS Į LIETUVĄ

SKRYDŽIAI Į VILNIŲ SU FINNAIR

arba kitomis oro linijomis:

SAS, LUFTHANSA, LOT Polish.

MES TAIP PAT ATSTOVAUJAME LITHUANIAN AIRLINES

ŽVAIGŽDUTĖ
MOTIEJŪNIENĖ
kelionių specialistė

LINAS VYŠNIONIS Advokatas

Telefonas (216) 383-0225

24400 Highland Road, Suite 9 • Richmond Hts, OH 44143

TRANSPAK

Siuntiniai į Lietuvą pristatomi į namus.
Skubiems siuntiniams - AIR CARGO.
Komerčinės siuntos pagal susitarimą.
MAISTO SIUNTINIAI nuo \$29.- iki \$98.-
Aukštos kokybės maisto produktai

Pageidaujant prisiųsime smulkia informaciją.

Rūta Degutienė, 28262 Chardon Rd.
Willoughby Hills, OH 44092
Tel. 216-943-4662

Dirbame nuo 1987 m.

TRANSPAK, 2638 W. 69th St.
Chicago, IL 60629 Tel. 312-436-7772

If you can spare 10 minutes,
We can spare \$10,000!

Play Bingo from the Ohio Lottery

Imagine winning \$10,000 in just 10 short minutes! It's possible with the Ohio Lottery Bingo Game. On each \$2 ticket, you get four Bingo cards and four chances to win — up to \$10,000! So play Bingo at your favorite Lottery retailer. And with luck, you could come out with \$10,000 to spare!

JOIN IN THE WINNING

Lottery players are subject to Ohio laws and Commission regulations. For further information, call the Customer Relations Department, (216) 787-3200, during regular business hours.

CLEVELANDE ir apylinkėse

LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS PRANEŠIMAS

L.B. Krašto Tarybos narys Juozas Ardys, š.m. birželio 9-11 dienomis dalyvavęs LB-nės politiniame seminare, taip pat Clevelandą atstovavęs JAV LB apylinkių suvažiavime Washington, padarys pranešimą birželio 25 d. 11:30 val. Dievo Motinos parapijos konferencijų kambaryje. Savo pranešime jis paaiškins apie steigimą jungtinių komisijų Lietuvos pilietybės, taip pat santykių tarpo išeivijos ir Lietuvos klausimams spręsti, jų darbą ir L. Bendruomenės nusistatymą šiais reikalais. LB-nės Clevelando apylinkės valdyba kviečia visus pranešimu pasidomėti.

MIRĖ CHRISTIAN VIBURS

Willoughby, Ohio, mirė Christian T. Viburs, sulaukęs 93 m. amžiaus. Jis buvo žymus Latvijos foto menininkas. Jo ankstyvosios nuotraukos yra išstatytos Cesio muziejuje, Latvijoje. Už jo peizažų nuotraukas Latvijos vy-

riausybė velioniui yra suteikusi fotografijos meistro vardą.

Jis gimė Rygoje, kur jaunystėje pradėjo fotografuoti. Keliaudamas šilais bei Baltijos pakrantėmis, jis išvystė savitą nuotraukų stilių, panaudodamas skirtingas ir dažnai labai kraštutines apšvietimo aplinkybes.

Gyvendamas Latvijoje, pragyvenimui platino iš savo nuotraukų padaugintus atvirukus. Be to, vertėsi foto reikmenų prekyba Rygoje. Daug Latvijos knygų yra iliustruotos Ch. Viburs nuotraukomis. Latvijai atgavus nepriklausomybę, jo nuotraukų negatyvai atrasti Latvijos archyvuose.

Amerikon Ch. Viburs atvyko 1949 m. Dirbo Halle's universalinės prekybos foto laboratorijoje. Vėliau turėjo savo foto studiją East Clevelande. Jis buvo vienas iš Latvių evangelikų parapijos (Lakewood) steigėjų. Liko liūdinti žmona Aleksandra, du sūnūs, penki vaikaičiai ir šeši provaikaičiai. Ger.J.

NETEKOM SAKALIUKO

Clevelande išgarsėjusi keleivinių sakalų pora - Szell ir Zenith'a ir šiemet perėjo 4 kiaušinius. Pirmas baltapūkis sakaliukas išvydo padangę Clevelando stoties bokšto 12-jo aukšto palangėje Motinos dieną. Po to, kas pora dienų, prasikalė ir kiti trys. Tėvai pakaitomis perėjo kiaušinius ir lesino jauniklius miesto karveliais. Ohio gamtosaugos įstaigos biologas Steve Wilcox vieną dieną rado nugaišusį vieną sakaliuką.

Stoties bokšte trečius metus perinti keleivinių sakalų pora iki šiol išperėjo 9 dar tebegyvenančius sakaliukus. Clevelando pradžios mokyklų moksleiviai dabar turi varžybas parinkti trims sakaliukams vardus.

Ger.J.

PARENGIMAI

1995 M.

- LIEPOS 8 d 6:00 v.v. šeštadienį L.K. DARŽELIŲ VASAROS VAKARONĖ Gwinn dvare Bratenah
- LIEPOS 16 d. Šv. Jurgio parapijos gegužinė. Pradžia 11:30 ryto šv. Jurgio sodyboje.
- LIEPOS 23 d Pensininkų gegužinė Lietuvių namuose

• LIEPOS 30 d sekmadienį 12:00 val. LKVS "RAMOVĖ" Clevelando skyriaus LSSI Žalgirio šaulių kuopos GEGUŽINĖ BEACHLAND Parke 17815 Canterbury Rd.

• RUGPJŪČIO 13 d. DIRVOS IR VILTIES draugijos gegužinė įvyks L. ir V. Apanių sodyboje.

• RUGSĖJO 30 d. Clevelando Baltų Komitetas rengia baltų bendravimo vakarą Lietuvių Namuose.

• SPALIO 7 - 8 LIETUVIŲ DIENOS rengia LB Clevelando apylinkės valdyba.

• SPALIO 22 d. DIRVOS 80 metų jubiliejus

• LAPKRIČIO 12 d. Šv. Jurgio Rudens Festivalis 11:30 - 3:30 p.p.

• LAPKRIČIO 18 d. Kariuomenės Šventės minėjimas. Lietuvių Namuose.

• GRUODŽIO 17 d. "Singing Angels" choro koncertas trečią val. po pietų Dievo Motinos parapijoje

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios - Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119 481-6677

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00 v.r. - 4:00 p.p.

penktadienį ----- 9:00 v.r. - 6:00 p.p.

šeštadienį ----- 9:00 v.r. - 12:00 p.p.

sekmadienį parapijoje --- 11:00 v.r. - 12:00 p.p.

Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000

Atlanta

Import-Export Inc.

2719 West 71 street. Chicago, IL 60629

Tel. (312) 434-2121 (800) 775-SEND

Mūsų Atstovas Clevelande:

Dainius Zalensas

LITMA I.E.

639 East 185 th Street
Cleveland Ohio 44119

Tel. (216) 481-0011

Greitas Siuntinių Persiuntimas

Air Cargo, Laivu

Į LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ

RUSIJĄ, UKRAINĄ, BALTARUSIJĄ

Pasiteiraukit dėl Amerikietiško maisto

komplektų

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185 th Street. Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

VYTIS INTERNATIONAL TRAVEL SERVICE, INC.

40-24 235TH STREET DOUGLSTON NY 11363

TEL (718) 423-6161 FAX 718-423-3979

KELIONĖS Į LIETUVĄ

Skrydis į Vilnių
iš

Balandžio 1 - gegužės 31

Birželio 1 - rugpjūčio 31

Chicago -----	\$ 655 -----	\$ 765
Cleveland -----	731 -----	927
Detroit -----	739 -----	891
Los Angeles -----	865 -----	1,017
Miami -----	725 -----	925
New York -----	630 -----	740
San Francisco -----	900 -----	1,025
Tampa -----	759 -----	911

Plius mokesčiai. Kainos turi apribojimų.
Teiraukitės dėl kainų iš kitų miestų.

1995 grupinių kelionių į Lietuvą brošiūra jau paruošta. Kreipkitės. Prisiimsime.
Grupių organizatoriams teikiamos specialios nuolaidos.

VYTIS TRAVEL

40-24 235 St.

Douglaston NY 11363

Tel. 718-423-6161; 1-800-77-VYTIS 1-800-77-89847

FAX 718-423-3979

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker RITA MATAS - G.R.I. - state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

LIETUVĄ - PASAULIO LIETUVIŲ SPORTO ŽAIDYNĖS

Edvardas Šulaitis

Atsimename 1991-sius metus, kuomet į IV Pasaulio lietuvių žaidynes, pirmą kartą praveistas mūsų tėvynėje Lietuvoje, pajudėjo beveik tūkstantinė užsienyje gyvenančių lietuvių kilmės sportininkų, vadovų, palydovų delegacija. Dar neramūs tada buvo laikai, nepriklausomybės paskelbta buvo dar visai neseniai, svetima kariuomenė dar stovėjo Lietuvos žemėje. Kiekvieną dieną vis buvo tikimasi įvairiausių provokacijų iš didžiojo rytų kaimyno. Viena iš jų - žudynės Medininkų pasienio poste kaip tik įvyko žaidynių dienomis ir vos nesužlugdė pačių žaidynių.

Tuometinis Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas Vytautas Landsbergis iš įvairių kraštų, o taip pat ir iš Lietuvos susirinkusius sportininkus tada kreipėsi tokiais žodžiais:

"Mieli tėvynainiai. Po daugelio metų, kai Lietuvoje vyko Tautinė olimpiada, vėl susirinkome iš visų pasaulio kraštų. Ne vien tam, kad pasigalynėtume ir pasižiūrėtume, ką galime, kai norime, bet ir tam, kad sykiu pabūtume, kai mūsų tėvynei Lietuvai nelengva varžytis su daugkart galingesniu už ją kaimynu..."

Jau apsisuko laiko ratas ir 4 kartus keitėme kalendorius. Ir štai, vasarą - liepos 30 dieną, Kalnų parke Vilniuje, bus atidarytas penktasis panašaus pobūdžio pasaulio lietuvių sportininkų sąskrydis. Daugelis teiraujasi - na ir kiek ši kartą užsienio lietuvių sportininkų čia suvažiuos?

Logiškai galvojant, ši kartą turėtų susirinkti daugiau sportininkų, negu į praėjusias žaidynes. Tačiau atidarymo datai artėjant, entuziazmas važiuoti į šias žaidynes, sakysime iš Amerikos žemyno, vis mažėja. Tokios nelabai viltingos nuomonės vyravo Šiaurės Amerikos lietuvių sporto žaidynėse, įvykusiose gegužės 19-21 dienomis Clevelande. Šios žaidynės, vykdytos jau 45-tą kartą, buvo lyg generalinė repeticija prieš Pasaulio

lietuvių sporto žaidynes. Šios Clevelando žaidynės sutraukė net 16 vyrų ir 6 jaunių A klasės (žemiau 19 metų) krepšinio komandas. Čia vyrų A klasėje (stipriųjų grupėje) laimėjimą pakartojo pernykščiai nugalėtojai - Chicago ASK "Lituanica" (nerei-

kia maišyti su Chicago LFK "Lituanica", kuri kultivuoja tik futbolą) krepšininkai. Nuo sunkiai atmenamų laikų treniruojama krepšinio veterano Rimanto Dirvonio, ši kartą dar sustiprinta JAV studijuojančiais Lietuvos krepšininkais - 2.11 m ūgi turinčiu centru A.Vilčinsku ir buvusiu Lietuvos olimpiečiu A.Padrazdžiu, "Lituanika" vėl pakartojo pergalę, finale įveikusi Hamiltono "Kovo" krepšininkus 88-61. Trečiąją vietą užėmė New Yorko Lietuvių atletų klubo, o ketvirtąją Clevelando "Žaibo" krepšininkai.

R.Dirvonis pažymėjo, kad viena vyrų komanda tikrai vyks į Lietuvą ir tai gali būti vienintelė klubinė komanda iš Šiaurės Amerikos. Kanadoje, jo teigimu, planuojama sudaryti jungtinę komandą. Bent viena jungtinė komanda susidarys taip pat ir JAV.

Tos krepšinio komandos, kurios dalyvavo praėjusiose Pasaulio lietuvių žaidynėse Lietuvoje, pamatė, kad ten komandos yra stiprios ir todėl nenori vykti be savo geresniųjų žaidėjų (tokius visada sunkiau "išvilioti" į tolimesnę kelionę), nes ten lauktų pralaimėjimai. Tai viena iš pagrindinių nevykimo Lietuvon priežasčių, o jų yra ir daugiau.

Žinoma, krepšinis nėra vienintelė sporto šaka, kurioje lietuviai dalyvaus. Štai Chicago lietuvių klubo LFK "Lituanikos" net dvi futbolo komandos važiuoja. Taip pat kelionei ruošiasi ir Chicago "Neries" tinklininkai bei kitų JAV ir Kanados klubų sportininkai, daugiausia individualių sporto šakų atstovai. Bendrai paėmus, turėtų iš JAV ir Kanados susidaryti bent ketvertas šimtų dalyvių.

Tačiau ne tiek svarbu, kiek JAV ir Kanados atstovų žaidynėse dalyvaus. Svarbu, kad tose žaidynėse vyrautų draugiška nuotaika ir gimtų noras vieni kitus geriau pažinti, kad užsimegstų tvirtos pažintys, kurios nenutrūktu su išsiskyrimu. To labiausiai ir reikia palinkėti.

Clevelando LSK Žaibo jaunučių E (10m. ir jaunesnių) krepšinio komanda, antros vietos laimėtoja 1995 m. Š.A. lietuvių jaunučių krepšinio žaidynėse, Hamiltone, Ont. Pirmoje eilėje iš k.: Kęstutis Petraitis, sr.-treneris, Erikas Gudėnas, Andrius Stankus, Alec Sakenes, ir Kęstutis Petraitis, Jr. Antroje eilėje: Kristupas Motiejūnas, Kristupas Titas, Simas Tatarūnas, Vaiva Laniauskaitė ir Tom Sakenes.

ALFREDUI KLEINAIČIUI - - AUKŠČIAUSIAS ĮVERTINIMAS

Daugelis lietuvių ir ne lietuvių pažįsta Alfredą Kleinaitį. Jis prieš daugelį metų pradėjo reikštis Chicago "Lituanikos" futbolo komandoje ir buvo vienas iš geresniųjų jos žaidėjų. Kiek vėliau jis susidomėjo teisėjavimu ir, pradėjęs nuo civilinio teisėjo, greitai kilo karjeros laiptais, pasiekdamas aukščiausią FIFA teisėjo kategoriją.

Į šią geriausių pasaulyje teisėjų grupę jis buvo priimtas 1985 metais ir ten išbuvo

LENGVAATLEČIŲ DĖMESIUI!

LSK Žaibo lengvosios atletikos treniruotės vyksta pirmadieniais ir ketvirtadieniais, nuo 6:45 val. vak., Forest Park School, 27000 Elinore, Ave. Euclid, Ohio ir trečiadieniais nuo 6:30 val. vak., Cuyahoga Community College, Western Campus, West Pleasant Valley Rd. prie York Rd., Parma, Ohio.

Papildomos treniruotės vyks ir šestadieniais. Vieta ir laikas bus pranešti įprasta tvarka vykstančių tmiuočių metu. Papildomos treniruotės galimos ir kitomis dienomis, apie tai atskirai susitarus.

Kviečiami prisijungti ir nauji nariai, ypač vaikai, Pageidautina treniruotes lankyti bent 2 kartus į savaitę.

Dėl smulkesnės informacijos galima kreiptis į Algirdą Bielskų 486-0889, Eglę Laniauskiene 731-7464 ar Liusę Tamošiūniene 230-0860.

LSK Žaibas ruošiasi dalyvauti birželio-liepos mėnesiais įvairiose vietinėse varžybose, kaip "Junior Olympics", "Ohio Games" ir kitose. Rudeniop, rugsėjo 9-10 d.d. Clevelande įvyks metinės 1995 m. baltiečių ir lietuvių lengvosios atletikos pirmenybės.

LSK Žaibas

8 metus, kuomet dėl amžiaus ribos (suėjus 50 metų) turėjo pasitraukti. Pažymėtina, kad A.Kleinaitis buvo JAV futbolo teisėjas, kuriam buvo patikėta teisėjauti A kategorijos rungtynėms Europoje, kada 1990 m. susitiko Sovietų sąjungos ir Airijos rinktinės.

Išėjus iš FIFA teisėjų grupės, A.Kleinaičiui buvo patikėtos kitos aukštos pareigos - jis tapo atsakingu už visos Amerikos futbolo teisėjų kvalifikacijos kėlimą. Pernai, vykstant pasaulio futbolo pirmenybėms JAV, jis taip pat turėjo labai atsakingas pareigas. A.Kleinaitis yra laikomas vienu iš didžiausių futbolo autoritetų JAV.

Už ilgą ir nenuilstamą veiklą futbolo pasaulyje, jis gavo patį aukščiausią įvertinimą šiame krašte. Gegužės 15 d. jis buvo pakviestas į taip vadinamą "National Soccer Hall of Fame", apie ką pranešė šio krašto spauda, o plačiai apie tai aprašė pagrindinis JAV futbolo savaitraštis "Soccer America" gegužės 29 numeryje. Čia pažymėta, kad kartu su A.Kleinaičiu šis aukščiausias įvertinimas buvo suteiktas garsiesiems JAV futbolo veteranams - JAV futbolo rinktinės žaidėjams George Brown ir Willy Schaller, futbolo treneriui Al Miller ir "Soccer America" laikraščio įsteigėjui Clay Berling.

E.Šulaitis

TRISDEŠIMT TREČIAS

Dirvos novelės Konkursas

DVI PREMIJOS

Pirmoji - 500 dolerių

Antroji - 300 dolerių

skiriamos iš

A.A. SIMO KAŠELIONIO

palikimo, kurį tvarko Korpl Neo-Lithuania

Tema: Autoriams suteikiama neribojama teisė novelės tema, turinį ir pobūdį patiems pasirinkti.

Laikas: Paskutinė rankraščio įteikti data 1995 metų rugsėjo 15 d. (pašto antspaudas).

Adresas rankraščiams siųsti:

Dirva, Novelės konkursas,
P.O. Box 19191
Cleveland, Ohio 44119-0191

Konkurse kviečiami dalyvauti visi lietuviai rašytojai, gyvenant Lietuvoje, JAV ar bet kuriam kitame krašte.

Paruošimas: Konkursui siunčiami rankraščiai būtinai privalo būti parašyti rašomąja mašinėle ir pasirašomi spapyvardžiu. Tas pats slapyvardis užrašomas ant pridodamo uždaro vokelio, kuriame įdėta autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Tikslai laimėjusio vokelis bus atidarytas.

Nepremijuoti rankraščiai grąžinami tikslai autoriams prašant, jų nurodytu adresu.

Jury komisija iš trijų narių sprendžia kas premijuotina paprasta balsų dauguma.